

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DOWN SENDROMU, OTİZM VE DİĞER GELİŞİM

BOZUKLUKLARININ YAYGINLIĞININ TESPİTİ İLE

İLGİLİ BİREYLERİN VE AİLELERİNİN SORUNLARININ

ÇÖZÜMÜ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN

BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS

ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10 / 242, 349, 392, 394, 397, 401)

TUTANAK DERGİSİ

18'inci Toplantı

17 Ekim 2019 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Kemal Çelik'in, Kırşehir'de yapılan çalışma ziyareti toplantısına, bundan sonra çalışma ziyaretine gidilecek illere, bakan ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündeme ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Tiyatro Yönetmeni Nedim Saban'ın, Tohum Otizm Vakfının desteğiyle farkındalık yaratmak için sahneledikleri "Süper İyi Günler" oyunu ve oyunun daha geniş kitlelere ulaşması için önerileri hakkında sunumu

IV.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

- 1.- Hafif düzeyde zihinsel engelli kızı olan Jale Ürer'in dinlenmesi
- 2.- Ağır otizmli Veysel Mahir'in teyzesi Fatma Özen'in dinlenmesi
- 3.- CP hastası Muhammed Metin'in dinlenmesi
- 4-Özel gereksinimli bireyler ve ailelerin dinlenmesine ilişkin görüşmeler

**DOWN SENDROMU, OTİZM VE DİĞER GELİŞİM BOZUKLUKLARININ
YAYGINLIĞININ TESPİTİ İLE İLGİLİ BİREYLERİN VE AİLELERİNİN SORUNLARININ
ÇÖZÜMÜ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10 / 242,349, 392, 394, 397, 401)**

**18'inci Toplantı
17 Ekim 2019 Perşembe**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.06'da açıldı.

Komisyon Başkanı Kemal Çelik, Kırşehir'de yapılan çalışma ziyareti toplantısına, bundan sonra çalışma ziyaretine gidilecek illere, bakan ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin bir açıklama yaptı.

Tiyatro Yönetmeni Nedim Saban tarafından, Tohum Otizm Vakfının desteğiyle farkındalık yaratmak için sahneledikleri “Süper İyi Günler” oyunu ve oyunun daha geniş kitlelere ulaşması için önerileri hakkında bir sunum yapıldı.

Hafif düzeyde zihinsel engelli kızı olan Jale Ürer,

Ağır otizimli Veysel Mahir'in teyzesi Fatma Özen,

CP hastası Muhammed Metin,

Dinlendi.

Özel gereksinimli bireyler ve ailelerin dinlenmesine ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından saat 14.24'te toplantıya son verildi.

17 Ekim 2019 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.06

BAŞKAN: Kemal ÇELİK (Antalya)**BAŞKAN VEKİLİ: Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)****SÖZCÜ: Bahar AYVAZOĞLU (Trabzon)****KÂTİP: Hülya NERGİS (Kayseri)**

BAŞKAN – Değerli arkadaşlarım, hepiniz hoş geldiniz. Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 18’inci toplantısına hepiniz hoş geldiniz.

Dün geç yattığımız için bugün biraz gecikme oldu bende, kusura bakmayın.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Kemal Çelik’in, Kırşehir’de yapılan çalışma ziyareti toplantısına, bundan sonra çalışma ziyaretine gidilecek illere, bakan ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündeme ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Şu ana kadar gerçekten güzel toplantılarımız oldu ama toplantılarımızın sonuna geldik, daha ziyade araştırma gezilerimize başlayacağız.

Geçenlerde Kırşehir ilimizde çok güzel bir toplantı yaptık, o toplantıyla ilgili kısaca bir bilgi sunmak istiyorum.

Tabii ki buradaki amacımız farkındalık olayının artırılması. Bölgeler arası farklılığın giderilmesi kapsamında İç Anadolu Bölgemizde Kırşehir’de bir toplantımız oldu. Çoğu uzmanımız katılamadı, arkadaşlarımızın da bazıları mazereti nedeniyle katılamadı ama toplantıda gördüğümüz bir şey oldu. Bir kere, sevindirici olan, toplumumuz tabii geçmişe oranla farkındalık olayında belli bir düzeye gelmiş. Devletin kurumları da -ben Kırşehir itibarıyla diyorum- bir hayli de mesafe almış ama tabii, asla hiçbir şeyi yeterli görmek mümkün değil. Çünkü aileler artık çok bilinçli, bu konuda çok araştırıyorlar, çok okuyorlar, sosyal medyada çok etkinler. Bu, tabii, sevindirici bir şey yani toplumun örgütlü olması, toplumun sorunlarına sahip çıkması, toplumun bu sorunun takipçisi olması bir kere çok önemliydi. Biz oradaki ziyaretlerimiz dışında bu toplantımızı orada yaptık, Kırşehir’de yaptık. Sayın Valimizi ziyaret ettik, Belediye Başkanımızı ziyaret ettik. Bu ziyaretler çok faydalı oldu. Vali Bey kaymakamları davet etti toplantıya, belediye başkanlarını davet etti; benim için en kritik nokta ve en önemli nokta burasıydı. Yani tüm il bu olayı gerçekten benimsedi demeyelim, sahiplendi, tüm ilin sahiplendiğini gördük. Demek ki bu tür ziyaretlere önem vermemiz gerek. Eksiğimiz belki sadece şu oldu orada -tabii, ilk toplantımız olması nedeniyle bir deneyim kazanmış olduk- İç Anadolu Bölgesi diye planladık ama diğer illerden davet etseydik aileleri belki daha iyi olurdu.

Toplantımıza bundan sonra da devam edeceğiz. Şöyle bir planımız var: Konya’da bir ziyaretimiz olacak, Manisa’da bir ziyaretimiz olacak, Bursa’da bir ziyaretimiz olacak; Kocaeli, İstanbul öncelikli bir ziyaret yapacağız. Bu çerçevede daha fazla geliştirmeyi düşünüyoruz.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Kayseri’ye gitmeyecek miyiz?

BAŞKAN – Kayseri de olabilir zamanımız ölçüsünde. Galiba Çetin Bey için de Kayseri’ye gitme durumumuz söz konusu. Ama Çetin Bey’e bir görev verdik “Karabük istenmesin.” diye de bir talebimiz oldu Çetin Bey’den. Hüseyin Avni Bey artık bizi idare etsin. Kayseri’nin de belli bir önemi var, Kayseri aynı zamanda bir sanayi şehri.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – İstihdam açısından...

BAŞKAN – İstihdam açısından çok hesabımıza geliyor, Manisa istihdam açısından çok doğru bir şehir, Bursa öyle, tabii ki İstanbul, Kocaeli, buralara fazla önem veriyoruz yani çocuklarımızın geleceği açısından çok önemli.

Bu arada uzmanlarımız çok güzel çalışmalar yaptılar, kendilerine teşekkür ediyoruz, bayağı bir mesafe aldılar. Önümüzdeki dönem, inşallah, tüm Komisyon üyelerimizin katıldığı, sadece uzmanlarımızla da bir toplantı yapalım yani geldiğimiz noktayı bize özetlesinler.

Geçen, Millî Eğitim Bakanımız bizim Akdeniz Bölgesi milletvekillerine bir kahvaltı verdi. Konudan Millî Eğitim Bakanımız haberdar olmuş, orada “Biz Komisyon üyeleri olarak sizleri bir ziyaret etmek istiyoruz.” dedik “Hayhay.” dedi. Yani rapordan önce en azından taleplerimizi -kısa vadeli, orta vadeli, uzun vadeli- nasıl karşılayabileceklerini anlayalım. Belki “Şimdi bütçe sıkıntısı var.” denebilir, Millî Eğitim zaten hep bütçe sıkıntısından yakınır, haklıdır da, o ayrı bir konu. En azından şimdi, hemen yapılamazsa orta vadede ne yapabiliriz, uzun vadede ne yapabiliriz şeklinde bir planlama çerçevesinde Millî Eğitim Bakanımızı bir ziyaret edeceğiz, Sağlık Bakanımızı bir ziyaret etmeyi planlıyoruz. Yani ziyaretimiz şöyle olacak: Bu toplantıları orada yapacağız aşağı yukarı yani belki tutanak altına almasak da toplantılarımızı orada yapacağız. Aile Bakanımızı ve Sağlık Bakanımızı da ziyaret etmeyi planlıyoruz.

Ben şimdi sözü çok fazla uzatmadan toplantımıza geçeyim.

Tabii, yine farkındalık olayının çok iyi duyulması, kamuoyunda yayınlanması açısından da bizim sanatçılarımıza çok ihtiyacımız var. Daha çok bence bundan sonra belki de o konuya ağırlık vermemiz gerekiyor. İşte bu çerçevede Sayın Nedim Saban -Tiyatro Yönetmeni diye bize ifade edildi, kendisini zaten tanıyoruz yani unvan doğru mu diye “İfade edildi.” diyorum- kendilerine buraya geldikleri için çok teşekkür ediyorum. İnşallah, çok güzel bir sunum yapacaklar. Nedim Bey’den başlayarak toplantımıza geçiyorum. Ayrıca, özel gereksinimli bireyler ve aileleri buradalar, onları da dinleyeceğiz.

Toplantımızı bugün daha kısa tutuyoruz çünkü bugün Meclis çalışmamız yok. Arkadaşlarımız, gerçekten, Meclis çalışması olmadığı zaman genelde illere dağılıyor ama bugün fedakârlık yaptılar “Toplantımıza devam edelim.” dediler dün bize. Ben de arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Nedim Bey.

III.- SUNUMLAR

1.- Tiyatro Yönetmeni Nedim Saban’ın, Tohum Otizm Vakfının desteğiyle farkındalık yaratmak için sahneledikleri “Süper İyi Günler” oyunu ve oyunun daha geniş kitlelere ulaşması için önerileri hakkında sunumu

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Komisyon üyeleri ve bilim insanları; öncelikle bir sanatçıyı ağırladığınız için çok teşekkür ediyoruz.

Ben dün özellikle bu sunuma yardımcı olsun diye yeğenimi getirecektim fakat bugün, 2 defa -burada Millî Eğitimden de yetkililer var galiba- okul kırmasın diye dün gelemedi. 16 yaşında, İstanbul’da bir özel okula giden yeğenimin mesajı şu, diyor ki: “Amcam olduğun için söylemiyorum ama eğer “Süper

İyi Günler” oyununu izlemeseydim benim otizmle ilgili hiçbir farkındalığım olmayacaktı çünkü ben özel bir okula gidiyorum, bu özel okul tamamen bir yarış sistemi üstüne kurulu ve otizmlili bireyler kabul edilmiyor benim okuluma.” Onun mesajını iletiyorum.

Efendim, ben projelerimizi biraz sunmak istiyorum. Biz Londra’da ve Broadway’de çok büyük başarıyla sahnelenen bir oyunumuzu Türkiye’de sunmaya başladık. Bugün de hem birazcık sanat nasıl farkındalık yaratır, tiyatro sanatının özelliği, biraz projemizden söz edip ondan sonra somut önerilere gelmek istiyorum, sanatı daha güzel nasıl kullanabiliriz diye.

Gerçekten, benim 38’inci yılım meslekte, o kadar yaşlı değilim ama 14 yaşında başladım; bu oyun kadar beni etkileyen hiçbir oyun olmadı hayatımda. Hatta biz sanatçıların o oyundan çıkmamız lazım ki ertesi sene başka bir şey yapalım; ben hâlâ bir şeye başlayamıyorum. Otizm konusu -benim iki buçuk yıldır çalıştığım bir oyun- çok derinden etkiledi.

Efendim, sanat nasıl farkındalık yaratır zaten biliyoruz. Bir şeyi izlediğimiz zaman unutamıyoruz. Şimdi, şu anda bir televizyon dizisi de var otizmle ilgili ama tabii ki televizyon aynı zamanda duygu sömürsünü de içeriyoruz çünkü rating üstüne ve çok büyük bir kalabalığa hitap etmesi gerekiyor televizyonun. Hâlbuki tiyatro sanatının şöyle bir özelliği var: Çok bire bir ve iletişim kurabiliyorsunuz. Yani salonunuzda 600 kişi varsa 600 kişiyi kazanmış oluyorsunuz. Tiyatro sanatımızın böyle bir biricik özelliği var. Roman sanatına baktığınız zaman, edebiyatta mesela istediğiniz zaman kapatabiliyorsunuz romanın kapağını ama tiyatroyu bir süre içinde izlemeniz lazım ve bir kahramanın gözünden izlemeniz lazım, mızıkçılık yapamıyorsunuz. Hâlbuki televizyon izlediğiniz zaman, işte, eşiniz belki oradaki ev hanımını daha çok seviyor ama biz sanatçı olarak tiyatrodaki kiminle empati kurulmasını istiyorsak bunu sağlayabiliyoruz. Tiyatro, onun için, çok küçük bir sanat, çok yaygın olmayan bir sanat gibi duruyor ama çok etkin bir sanat. Bunu özellikle empatiyi kurması açısından... Bir de tabii zapping yok tiyatrodaki. Eğer çok sıkılırsanız biraz, hani, cep telefonunuzla oynarsınız ama zapping olmadığı için siz o oyunu seçmiş oluyorsunuz. Dolayısıyla, böyle seçkin bir kitleye bizim hitap etme olasılığımız oldu.

Ben Londra’da bu oyunu izlemiştim “Türkiye’ye nasıl getirebilirim?” dedim. Biliyorsunuz, tiyatro bir deneyim sanatı, sadece işitsel değil, görsel, aynı zamanda duygusal bir iletişim sanatı. Bu oyunun özelliği, bir otizmlili, Asperger sendromunu tanıyan arkadaşımızın iç dünyasının içinden salona bir deneyim yaşıyoruz. Türkiye’de ilk defa üç boyutlu tiyatro yapılıyor. Dolayısıyla, biz bu üç boyutlu otizmin bir boyutunu araştırmış oluyoruz.

Ben de bunu nasıl keşfettiğimi anlatmak istiyorum. Bu oyunu çevirmek yedi ayımı aldı benim çünkü otizmlili bireyler, bildiğiniz gibi, konuşmuyorlar ve konuşmayan birisini konuşturmak dünyanın en zor... Yani karakterimi ben konuşturamıyordum. Dolayısıyla, çok uzun süre otizmlili arkadaşlarımızla beraber olduk. Mesut Uygun diye aynı zamanda muhteşem araba çizimleri olan bir çocukla 5 toplantı yaptık fakat konuşmuyor, konuşmuyor, konuşmuyor. En sonunda Mesut’a şunu sordum: “Mesut, sence bugün ne renk?” dedim, ilk defa Mesut -o benim için tarihi bir andı- gözümün içine birazcık, şu kadar bakıp “Şimdilik turuncu.” dedi. Oradan ben otizmle ilgili bir şey anladım. Bu bilimsel bir şey değil ama sinestezik bir şey. Sonra hocalara sordum, zaten Barış Korkmaz Hoca dedi ki: “Bilseydim bunları, zaten otizmi araştırmazdım, siz bunu çalışın.” Ve Mesut’la çalıştıktan sonra yedi ay içinde bu oyunu çevirdim, 5 Ocaktan beri de sahneliyoruz.

(Video gösterimi yapıldı)

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Bu oyun Broadway’de oynandığı zaman otizmlı bir oyuncu canlandırmış. Bizim arkadaşımız otizmlı değil ama çok ciddi şekilde otizmi araştırdı. “Süper İyi Günler” bir İngiliz roman, 23 dile çevrildi, bütün dünyada yayımlandı. Broadway’de ve Londra’da sergilendikten sonra daha çok büyük teknolojisi olan ülkelerde sahneleniyor. Bizim sahnelerimizde çok yüksek teknoloji olmadığı için çok cesaret edememiştik.

Öncelikle şunu anlatmak istiyorum: Kahramanımız Christopher Francis Boone 16 yaşında otizmlı bir birey. Dile inanmıyor çünkü diyor ki: “Dil yanlışlarla dolu.” Dolayısıyla, sözcüklere inanmadığı için matematiğe daha çok inanıyor ve her şeyi matematik çıkarımlarıyla yapmaya çalışıyor. Çok duyarlı bir çocuk ve bir başarı hikâyesi var, matematik dehası ve -şunu söylüyor- “Aslında ben her şeyi görebilirim çünkü sizler trenden dışarı baktığınız zaman aslında cep telefonunuzla ilgilenirsiniz ya da kredi kartınızın ekstresini merak edersiniz ama ben camdan baktığım zaman kaç ev var, o evin kaç bacası var bunu görebilirim.” diyen muhteşem bir çocuğumuz.

Tohum Otizm Vakfı bizim burada çözüm ortağımız oldu fakat diğer otizm dernekleriyle çalışmak istiyoruz. Kayseri’de, Adana’da şu anda oyunumuz sahnelenecek. Diğer otizm dernekleriyle beraber, onların yararına ya da onlarla eş zamanlı olarak çalışma yapmak istiyoruz.

Biz bu öyküde otizmin bir hastalık olmadığını anlatmak istiyoruz. Kesinlikle didaktik değil çünkü tiyatroya kimse bir şey öğrenmeye gitmez, dolayısıyla eğlenceli ve en önemlisi, Profesör Yankı Yazgan’ın oyunu izledikten sonra söylediği gibi, okullardaki otizm dersi kadar değerli bu oyunun izlenmesi. Bunun sebebi şu: Hiç otizm sözcüğü geçmiyor oyunda fakat ilginç bir şekilde, bir çocuğun karakolda, ailede, mahallede, küçük kentte, büyük kentte, bunun dışında okuldaki ilişkileri gösteriliyor ve biz aslında sadece bu 8 ödül alan karakterimizle değil, diğer oyuncularımızla da çok uzun çalıştık çünkü onların davranış biçimleri toplumun otistik bireylere nasıl davrandığını gösteriyor.

Evet, bir deneyim oyunu olduğunu söylemiştim. Bayağı başladı, İstanbul’da ses getirmeye başladı, çok güzel eleştiriler aldı -linkler var- fakat bizim için en değerli eleştiri otizmlı bireylerin anne babalarından gelen “Gerçekten çocuğumuzu sahnede izledik.” dedikleri eleştiriler bizim için daha değerli. Şunu söylemek istiyorum: Bu oyunun hedef kitlesi otizmlı bireyler değil, bu oyunun hedef kitlesi daha geniş, otizmi anlaması gereken gençler. Bu bir gençlik romanı özellikle. Bunlar eleştiri yazılarımız.

Bunun, tabii, sosyal sorumluluğu var. 2 Nisan Dünya Otizm Günü’nde ortaya çıktı proje ve bir otomobille beraber biz bütün İstanbul’u ünlülerle dolaşıp otizm farkındalığı yaratmaya çalıştık. Şuna baktık ki: Herkes otizmi bir hastalık sanıyor, herkes otizmlı bireyler ile Down sendromluları karıştırıyor ve kimse nasıl davranacağını bilmiyor. Bir otomobille bütün İstanbul’u dolaştıktan ve bu gözlemi yaptıktan sonra oyunumuzu sahneledik ve 17 Şubat Dünya Asperger Günü’nde Profesör Yankı Yazgan ve uzmanların da katıldığı bir Asperger toplantısıyla birazcık tanıtmaya çalıştık. Tabii ki çok ödüller aldı oyunumuz ama şunu da söylemek istiyorum: Henüz beklediğimiz sesi getiremedi. Destek için bütün sanatçılar katıldı bize, çok güzel yazılar çıktı.

Şunu söylemek istiyorum: Oyunumuzun birkaç tane sponsoru var fakat ben bu süreç içinde çok acı çektim. Çünkü ben bir sanatçıyım, hani, sponsor toplantılarına gitmek tabii biraz yordu fakat şunu gözlemledim: Ne yazık ki bazı markalar özellikle konu otizm olunca uzak duruyorlar. Bunun da şöyle bir sebebi var: Sağlıklı bir Türk kuşağı algısının yani kendi markalarında böyle bir problemleri var ve maalesef, markalarıyla özdeşleşecek... Bunların içinde, maalesef, çok büyük giyimciler, bisküvi firmaları gibi sponsorlar var. Hani, bu projeye sponsor olmaları önemli değil ama şunu gördüm ki: Orada başka bir algı yaratılıyor. Hepimiz Kıvanç Tatlıtuğ olamayız yani keşke olsaydık belki ama.

Dolayısıyla, niye böyle bir algı yaratılmaya çalışılıyor? Ve işin acı yanı -bilmiyorum Kültür Bakanlığı temsilcileri var mı- Devlet Tiyatrolarımızda da otizm bir hastalık olarak görülüp bu konulardan uzak durulan oyunlar sergileniyor, çok fazla bu oyunlar sahnelenmiyor.

Gördüğünüz gibi 8 ödül aldı fakat beni en çok mutlu eden ödülümüz gelecek hafta alacağımız YEKÜV Sosyal Sorumluluk Dalında Yılın Ses Getiren Sanatçısı olmak. Tabii, müthiş bir ekip ve müthiş bir para. Yani biz bir özel tiyatroyuz, 80 liraya bilet satarak yaşamaya çalışıyoruz. Dolayısıyla, hakikaten bu oyunu ayakta tutmamız çok zor çünkü perdesinin açılması... Biz bu üç boyutlu algıyı yaratabilmek için dev LED ekranlar kullanıyoruz Türkiye’de ilk defa bu teknolojiyle ve bu teknoloji Türkiye’de yeni bir teknoloji. Hani, şöyle olur ya, Londra’da bir oyun seyrederseniz, Türkiye’de de onun bir küçük kopyasını yapmaya çalışmışlardır, Londra’daki daha iyidir. Ben konu otizm olduğu için bunu söyletmek istemedim oyunumuza. Dolayısıyla, oyunumuz çok ilginç bir şekilde, dünyanın bütün başkentleriyle aynı anda perde açıyor.

Oyun görüntülerimiz oldukça yayınlandı. Ayşe Arman başhaber olarak yazdı, basından istediğimiz ilgiyi aldık, gene eleştiri yazılarımız çok hoş bir şekilde çıktı. Burada, gene, “Süper İyi Günler”in iyi eleştirileri var.

18 Şubat Dünya Asperger Günü’nde de birçok ünlüyü davet edip onlarla konuştuk. Profesör Yankı Hoca da oyundan sonra bir konuşma yaptı. Seyircilerle biz paneller yapıyoruz. Oyunun ne kadarını anlamışlar, ne kadarı onlara geçmiş, doğru davranabilmiş miyiz; bu panellerde de -çünkü oyun metni başka bir şey, sahnelemek başka bir şey- bunu ölçtük, bunu da yapabildik. Yankı Hoca’nın söylediği şuydu: “Kırk dakika otizm dersleri veriliyor okullarda, hâlbuki bu oyun izletilse çok daha yerinde olur.” Tohum Otizmden de bir uzman değerlendirmesi gelmişti bu konuda. Çok ciddi şekilde uzmanlarla çalıştık yanlış yapmamak için. Televizyon programlarında oldukça görüldü “Süper İyi Günler”, böyle birtakım kanallarda. Zaten dosyamızda var hepsi.

Ben inandıramadıysam Hamdi Alkan inandırırsın.

(Video gösterimi yapıldı)

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Bu proje aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından desteklendi. Gönül bu sene yeni projemizin ödeneğinin 3-4 katına çıkarılması ya da bu oyun için özel bir ödenek çıkarılmasından yanaydı ama biz ne yazık ki ceza aldık, ödeneğimiz yarıya düştü. Kültür Bakanlığının özellikle bu oyuna sahip çıkması gerektiğini düşünüyoruz.

Sosyal medya yorumlarını geçiyorum. Çok güzel yansımalar aldı sosyal medyada. Ödüllerimiz burada. Aynı zamanda Best of City Awards ilk defa İstanbul’da böyle bir oyunu fark etti, o da çok ilginç oldu. İlk tiyatro ödülünü bize verdiler Best of City olarak.

Bunu da izleyelim, sonra önerilere geleceğim.

(Video gösterimine başlandı)

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Burada, söylediğim üç boyutlu sistemi yapmaya çalışıyoruz. Yani matematik sayıları seyircinin üstüne geliyor.

(Video gösterimine devam edildi)

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Dolayısıyla, alkışlarımızı, ödüllerimizi aldık; bundan sonra biz bu oyunun yaygınlaşmasını ve Türkiye’nin değişik yerlerinde perde açmasını istiyoruz. Önerilerimiz budur. En önemlisi, bizim hedef kitlemiz gençler fakat ne yazık ki gençler artık tiyatroya gitmiyorlar çünkü özellikle bu ilkokuldan sonra, bu sınav sisteminden dolayı tuhaf bir şekilde biz bütün

bu gençlik kitlesini kaybediyoruz. Benim salonumda, Tiyatrokaremin 28'inci yılı; kurulduğu zaman seyircimizin yaş ortalaması 60'tı, yirmi sekiz yıl sonra yine 60. Yani bir türlü bunu azaltamıyoruz. Dolayısıyla, ben bir kere bu oyunu gençlerin izlemesini istiyorum.

İkincisi: Bu oyunun aslında İstanbul'da UNIQ ve Zorlu gibi salonlarda perde açması gerekiyor fakat orada da bilet fiyatlarını 150 liralara çekmeniz lazım. Biz, zaten 150 lira veren bir seyircinin az çok, bir şekilde otizmle ilgili bir bilinçlendirilmesi vardır diye düşünüyoruz. Biz bunu özellikle Anadolu'da yaygınlaştırmak istiyoruz.

Şöyle bir çözüm önerimiz var: Bugün size gözlükler takacaktık ama vakit olmayacak. Biz bu oyunu tam 360 derece çekerek ekranla, bunun CD'lerinin üç boyutlu gözlüklerle okullarda izlenmesini istiyoruz çünkü çocuklarımız tiyatroya belki gelemeyecekler. Anadolu'da Van'dan bir çocuk buraya gelemeyecek ama ona biz -7 liraymış gözlük galiba, bilmiyorum, ben hiç takmadım ama- öyle bir gözlük dağıttığımız zaman bu oyunun üç boyutlu deneyimini okullarda izleyebilecek.

Bir tır projemiz var. Diyoruz ki bütün Anadolu'yu bu tırla gezelim, hem uzmanlarla otizm farkındalığı yapalım hem de belki bu tırın içine de çocuklarımız gelerek üç boyutlu o gözlükleri takacak -biraz zor çünkü onu şey yapmak- bu oyunu izlesinler. Çünkü şöyle bir şey var bildiğiniz gibi: Otizmlili bireyler mesela dönen cisimlere çok ilgililer, bu beni çok etkiledi ama siz sadece kuru kuruya “döner cisimler” dediğiniz zaman o bireyler çok ilgilenmiyor. Biz, hakikaten bütün salon bir mikrodalga olmuş, bir deniz olmuş etkisini yaratıyoruz.

Bunun dışında, bir belgesel yapmak isteriz, çektiğimiz acıları anlatmak isteriz, iki buçuk yılda ne kadar zor olduğunu bu otizm farkındalığının ve sanatta bunun yer alması gerektiğini söylemek isteriz ve oyunumuzun kamu spotlarıyla desteklenmesini isteriz.

Bunun dışında da tabii ki benim dışındaki sanatçılarla da görüşmenizi, başka tiyatroları davet ederek onlara otizm farkındalık projelerinin yaygınlaştırılması için destek vermenizi isterim. Çünkü Tiyatrokare bu projeyi yaptı ama çok iyi tiyatrolar var. Fakat benim gözlemim şudur: Ismarlama bir şey verdiğiniz zaman yani işte bana “Görme engellilikle ilgili bir oyun yaz.” dediğiniz zaman didaktik olabiliyor. Bu romanın bütün dünyada bu kadar izlenmesinin sebebi, aslında içinde hiç “otizm” sözcüğünün geçmemesi, hiçbir duygu sömürsü olmaması, hiçbir didaktik öğenin olmaması. Dolayısıyla, ben sanatta farkındalığı yarattığıma inanıyorum ama sadece 15 oyun oynadık ve sadece 7-8 bin seyirciyle buluşabildik. Öteki tarafta bir komedimiz var, kuaför dükkânında geçiyor, 70 oyunda 20 bin kişi çünkü tiyatro yapacağımızda starları görmeye geliyor seyirci. Bu farkındalığı lütfen hep beraber değiştirelim diyorum.

Sorularınız varsa...

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nedim Bey galiba biraz erken ayrılacak. O açıdan, sorularımız varsa sorularımızı milletvekili arkadaşlarımız sorabilirler.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Ödeneğiniz niye kesildi, merak ettim. Ödeneğinizin daha da düşürüldüğünü söylediniz Kültür Bakanlığı tarafından.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Bu tamamen bir tesadüf olabilir.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Gerekçesi nedir, merak ettim.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Biz de bilmiyoruz ama şunu anlatmak istedim: Ödenekler zaten çok küçük bir şey ama böyle bir proje yurt dışında yapılırsa ödüllendirilmeli yani bakanlıklar farkında olmalı. Niye düşürüldüğünü bilmiyoruz ama zaten artırılıyorsa da bu oyunu finanse edecek bir ödenek değil yani çok farklı destek olabilir tiyatroya diye düşünüyoruz. Bunlardan bir tanesi, 15 Kasım akşamı -hepiniz de teşrif ederseniz- Şinasi Sahnesi’nde oyunu oynayacağız ama...

BAŞKAN – Ankara’da?

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – 15 Kasım Cumartesi akşamı. Efendim, davetiyeler mevcut. Bayağı bir kâğıtla geldim, 14 kilo tuttu.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Kayseri’de ne zaman olacak?

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Kayseri’de galiba ertesi gün, 17 Kasım. Ben programı sayın uzmanlara yazarım.

Mesela, devlet tiyatrosuna bu oyuna bu kirayı vermek çok ağır geliyor bize yani bizim globalizme ve serbest rekabetin içine itilmemiz çok acı. Mesela, Kadıköy Belediyesinde oynadığımız zaman, bizim bu oyuna bilet alınmalı, kira ödememeliyiz; tam tersine, biz globalizmle savaşıyoruz. Çok değerli sanatçılar var, isim vermeyeyim ama hani “7 Kocalı Hümmüz” tipinde oyunlar tabii ki daha çok gişe yapıyor. Biz de böyle bir tiyatroyuz yani şunu söyleyeyim: Biz çok böyle akademik bir tiyatro değiliz, biz de ticari oyunlarla ayakta durmaya çalışan ve bilet paralarıyla ayakta duran -bu projede sponsorlarımız var ama- böyle çalışan bir tiyatroyuz. Dokuz yıl “Leyla’nın Evi”ni oynadık; o, vakıf gibi, “Süper İyi Günler”e destek oldu. Hatta arkadaşlara diyordum ki siz oyunumuzun sponsorunuz. Böyle olmamalı diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Aylin Hanım, buyurun.

AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkanım, değerli misafirlerimiz; hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın Nedim Saban’ı ve arkadaşlarını ben tebrik etmek için söz aldım. Tebrik ediyorum ve teşekkür ediyorum bu toplumda yaşayan bir birey olarak öncelikle, bir kadın olarak da.

Kuşkusuz, bizim burada hep beraber yapmaya çalıştığımız şey, 5 siyasi parti birleşip toplumumuzun -aşlında dünyanın- çözülmesi gereken ve bizim hep beraber ele almamız gereken önemli bir konumuz var. Konu diyorum, problem demiyorum. Gerek ailelerin gerek bireylerimizin, çocuklarımızın, evlatlarımızın buna ilişkin oluşan sorunlarını hep beraber çözmek için toplandık. Bunun toplumla beraber, toplumu kucaklayarak yapılması hadiseleri çözüme ulaştırabilmek için çok önemli. Toplumsal sorumluluk projesi hâline gelebilmesi için de sanatçıların desteği ve sanatçıların işi ele alması çok önemli. Bu manada yaptığınız işi çok önemsiyorum ve çok teşekkür ediyorum size ve arkadaşlarınıza.

Başarılar dilerim.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Çok teşekkür ederim.

Bu oyunda çalışan arkadaşlarımızdan anne, babaları -özellikle siz bir kadın olarak duyarlılık gösterdiğiniz için çok teşekkür ediyorum- ve öğretmenimiz var oyunda. Mesela, kimse kötü bir anne oynamak istemiyor, kimse kötü bir baba oynamak istemiyor sahnede çünkü sempatik olmak istiyorsunuz bir şekilde. Fakat bu babalar ve annelerin bazıları “borderline” yani biz iki buçuk yıl çalıştık ve anne, babaların başka bir şeyleri var, biz mesela, bu oyunda oynayan... Bu oyun, aynı zamanda otizmin aileyi de nasıl dağıttığını yani “Senin suçun, benim suçum.” “Senin annen yüzünden, benim babam yüzünden.” gibi, aileyi de nasıl parçaladığını gösteren bir oyun. Onun için buradaki annenin, artık -o “borderline”- yirmi dört saat böyle bir çocukla beraber yaşamak durumunda kalan kadınların da sabırlarını sahneye yansıttık. Mesela, bir öğretmen sahnemiz var çok önemli. Biz çok kriz anında da

çocukları gördük, öğretmenler mesela onlar kadar güçlü olmak zorunda fiziksel olarak. Didem İnselel arkadaşımız bedenini tabii o kadar kullanmak istemiyor, “Didem, daha sert, daha sert. Bak, kötü öğretmen olmayacaksın, tam tersine... Çünkü bu bir hastalık değil, bu bir algı ve davranış biçimi. Öğretmen olarak da böyle davranmak zorundasın. Duvara çevir çocuğu...” falan gibi. Böyle şeyler yaptık. Aslında toplumda kutsanan meslekler, aile falan hepsini otizmde bizim tekrar sorgulamamız gerekiyor.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim. Hoş geldiniz. Tebrik ediyorum çalışmalarınızdan dolayı.

Ben özel olarak da görüşmüştüm Başkanım. Açık olarak şunu tekrarlamak lazım, ifade etmek lazım: Destek istiyor. Bakanlık yetkililerimiz yok ama özellikle Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı nasıl bir destekte bulunabilir? Yardımcı olmak açısından da hem dinlemekte hem de yaptıklarını görmek açısından faydalı olacağını düşünmüştüm. Bugün burada bilgilendik ama özü itibarıyla destek istiyor açıkça. Burada tabii ki Millî Eğitim Bakanlığının ve özellikle de Kültür Bakanlığının bu konuda nasıl bir destek verebileceğini sormak lazım. Buna farkındalık oluşturmak için yayılmasında, Türkiye'nin her yerine ulaşmasında -özellikle de belirttiği gibi- gençlerin ve ailelerin bunu izlemesinde fayda var. Buna katkıda bulunmak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tabii, çok teşekkür ederim.

15 Kasım mıydı?

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – 16 Kasım Cumartesi. Orada bir şey hatası olmuş. Bu Aspergerliler biliyorsunuz çok fazla sayılarla haşır neşir. Biz de yanlış sayı yazmışız, kusura bakmayın.

BAŞKAN – 16 Kasım'da izlemeyi, arkadaşlarımızla biz bir değerlendirelim.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Çok mutlu oluruz.

BAŞKAN – İzlemeyince de ben çok fazla bilgi edinemedim şu anda.

AYLİN CESUR (Isparta) – Ankara’da tek oyun mu?

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Ankara’da 16-17 Kasım'da oynayacağız, sonra 18 Kasım'da Kayseri’de. Ama ben bir güncelleme olarak tam tarih maillerimizi atacağım.

BAŞKAN – Biz ailelerimize de duyuralım o ana kadar, uzmanlarımızla hep beraber biz geleceğiz inşallah. Müsait olan arkadaşlarımız zaten katılır. 16 Kasım’ı da buraya not ettik.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Sayın Aycan’a da çok teşekkür ederim yaz sıcaklığında benimle görüştüğü için ve bu projenin arkasında durduğu için de çok teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKAN DANIŞMANI BENNUR KARABURUN – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle, Nedim Saban’a geldiği için, bizi bilgilendirdiği için ve bu güzel oyunu sergileyip böylece toplumda güzel bir farkındalık yarattığı için gerçekten teşekkür ediyorum. Son zamanlarda bunun yaygınlaşması bizi daha da çok mutlu ediyor. Farkındaysanız bir de bir televizyon dizisi var bununla ilgili olarak “Mucize Doktor” diye. O da bizleri çok etkiledi ve otizmi tanımakta daha da çok bilgilendirdi.

Ben de Sayın Vekilime katılıyorum, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı diyoruz ama Millî Eğitim Bakanlığında bir protokol imzalanırsa bir proje yapılırsa, belki okullarda bir tiyatro sergisi yapıldığı takdirde hem tiyatro izleyicisinin yaşını da düşürmüş olursunuz bu vesileyle hem de bu tarzdaki kardeşlerimize normal insanların nasıl davranacağını çok küçük yaşta öğretmiş olmamız ileriki yaşlarda otizmlili bireylerle nasıl yaşamamız gerektiğini de bize daha önceden göstermiş olacak. Ben bu anlamda çok çok teşekkür ediyorum sizlere.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Çok teşekkür ederim.

Bu oyun maalesef çok büyük sahneler gerektirdiği için, LED’lerin kurulumu da otuz saate yakın bir süre olduğu için biz okullarda oynayamayız. Ya bu üç boyutlu...

BAŞKAN – Okullar oraya gelir.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Okulların gelmesi bizi çok mutlu eder.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKAN DANIŞMANI BENNUR KARABURUN – Bir nokta atışı yapılabilir, okullar oraya gelir, üniversitelerde de yapabilirsiniz.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Maalesef kendi doktora yaptığım üniversiteye bile projeyi kabul ettiremedim. Doktoradan istifa etmek istiyorum.

BAŞKAN – Bir de şöyle bir şey yapalım, biraz esprili olarak da söyleyeyim: Nedim Bey’in aslında adını “Nedim Saban” değil de “Nedim Sabancı” koyalım. Öyle diyelim yani.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – “Sabancı” dediniz.

BAŞKAN – Ben demin bilinçli dedim onu. “Nedim Sabancı” diyelim de sponsorluk sorununu da çözelim.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – O “cı”dan çok şey kaybettim, bir de saçlardan Hocam.

BAŞKAN – Şimdi Sayın Milletvekiline söz vereceğim, Mehmet Ali Bey’e söz vereceğim, Urfa Milletvekilimize. Ondan sonra siz gidecekmışsınız ama bence gitmeyin. Sizin de alacağınız şeyler var, burada aileler var, aileleri de dinleyelim. Biz, tabii, uzmanlarımızı çok dinledik, çok önemli kişileri de dinledik burada. Ama aileleri biraz öne aldık şimdi, bundan sonra aileleri dinlemeye çalışacağız. Bizim için ihtiyacımız olan belki de en çok aileleri dinlemek. Size de çok katkı olacağını düşünüyorum.

Buyurun.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Ben Nedim Bey’e de teşekkür ediyorum toplumda bir farkındalık oluşturduğunuz için çünkü bundan sonraki süreçte de Down ve otizm konusu toplumun gündemine daha çok girecek.

Ben Değerli Vekilime katkı sağlamak adına söz istemiştım, birtakım duygularımı da o ifade etti. Biz Komisyon olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla, Millî Eğitim Bakanlığıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla görüşebiliriz çünkü bizim referanslarımız çok önemli. Gelip inşallah tiyatronuzu seyrettikten sonra da biz kendi duygularımızı da Bakanlık nezdinde ifade edersek karşılık bulacağına inanıyorum çünkü siz burada aynı zamanda toplumsal bir görev üstleniyorsunuz, her ne kadar özel bir tiyatroydunuz da toplumsal bir görev üstleniyorsunuz. Bu noktada bizler girişimde bulunabiliriz Değerli Başkanım.

BAŞKAN – Bizzat Bakanlık temsilcilerimiz ilgili genel müdürleri oraya davet etsinler çünkü biz de katılacağız. Böyle bir yol izleyelim.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Kültür ve Turizm Bakanlığı belki bu seneki ödeneklerin azalmasından dolayı biraz kısıtlamış olabilir, o noktada biraz bilgim var, o noktada görüşmüştüm komisyonlarla, herhangi bir kasıt olduğunu düşünmüyorum ama bizlerin de girişimde bulunması önemlidir diye düşünüyorum.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

T YATRO Y NETMEN  NED M SABAN - Orada bir yanlış anlama olması. Zaten Kültür ve Turizm Bakanlığının verdiği ödeneklerle bu projenin devam etmesi, en yüksek  denegi bile verse söz konusu olamıyor yani onu yanlış ifade etmek... Başka destekler olabilirse...

BAŞKAN - Buyurun Onur Bey.

ÇOCUK VE ERGEN RUH SAğLIğI VE HASTALIKLARI UZMANI DOÇ DR ONUR BURAK DURSUN – Yaptığınız her şey için çok teşekkür ediyorum.

Çok hızlıca şunu söylemek istiyorum. Tabii, siz bir oyununuzda Yankı Hocayı almışsınız. Tabii, çok değerli bir bilim adamı ve sahne performansı çok yüksek bir insandır. O verimi vermese de dolaştığınız şehirlerde -ben kendi camiam adına- panellerle desteklemek isterseniz -derneğim adına da bunu söyleyebilirim- biz çok seviniriz. Sonra akademisyenlerle bir söyleşi gibi, hatta orada belki aileler olacak, onlarla buluşturmak gibi bir şeyimiz olabilir, biz de size o anlamda katkı verebiliriz. Hatta İstanbul'daki oyunlarınıza İstanbul'daki diğer akademisyenler de destek verebilirler diye düşünüyorum, çok mutlu olurlar diye düşünüyorum. Lütfen temas edelim, size o konuda yardımcı olmaya çalışalım.

T YATRO Y NETMEN  NED M SABAN - çok teşekkür ederim.

Bizim bu konu o kadar hassas bir konu ki her bilim adamıyla görüşmek isteriz. Teşekkür ederiz, her vakıfa yararlı da olmak isteriz.

Oyunumuzun galası 12 Kasım günü -onu doğru söylüyorum- Cemal Reşit Rey'de olacak, Ankara'da 16 Kasım'da olacak yani oyun yeni yeni tanınıyor olacak. Dediğim gibi, biz bütün derneklere katkı sağlamak isteriz bu projeyle çünkü aslında dernekten çok ilginç şeyler yapıyorlar tiyatro bileti satarak yani diyaliz makinası alıyor, başka bir şey yapıyor.

BAŞKAN – Buyurun.

GAZ   N VERS TES  TIP FAK LTES  ÇOCUK SAğLIğI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ  ğRET M  YES  PROF. DR. AZ ME şEBNEM SOYSAL ACAR – Hoş geldiniz. Ne iyi ettiniz de geldiniz. Sanatın birleştirici gücünü görmek çok güzel.

Ufuk açıcı bir şey de söylediniz Millî Eğitim Bakanlığıyla ilgili olarak. Aslında, oyunu artırılmış gerçeklikle birlikte, g zl ge de ihtiyacınız olmadan -bu yönde T B TAK'ın inanılmaz çalışmaları var- eğer onlar CD hâline getirilebilirse -her okulda zaten akıllı tahta var- çok hızlı bir şekilde bununla ilgili olarak zaten okullarda izlettirilebilir.

Ayrıca, d n Komisyon  alışmaları içerisinde 100 temel eserin ne kadar etkili olduğunu konuşuyorduk, bir “Sol Ayağım” kitabı ne kadar etkiliydi. “Süper İyi Günler”in o eser içerisinde yer alması, belki aynı şekilde izlenecek filmler listesi ya da izlenecek tiyatro eserleri listelerinin oluşturulması konusunda da... Tabii ki hiçbir zaman bunlar zorunlulukla elde edeceğimiz şeyler değil ama galiba kitabın ikincisi de var ve sanırım, senaryo konusunda yeniden çalışma ve farkındalık açısından böyle bir şeye dönüşme konusunda ikinciye de biz izlemek ve görmek isteriz. Aynı zamanda bu bir terapi biçimi aslında. Artırılmış gerçeklikle birlikte simülasyonların yapılması ve bakın böyle bir

şey oluyor, böyle bir şey var; bunun canlandırılması ve fark edilmesi. Muhteşem bir işe imza atmışsınız ama maliyeti çok düşük hâle getirilerek herkesi belki tiyatro sahnesine getiremeyiz ama ülkenin her köşesindeki okulda bunlar çok ilgili tekniklerle -çünkü o donanım var- çok hızlı bir şekilde yapılabilir.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN - Çok teşekkür ederim.

Tam söylemek istediğim ve ifade edemediğim şey buydu çünkü tiyatroya gelmek de pahalı bir şey, 500 kişinin, bizim gitmemiz daha da pahalı, tırlara binip. Onun için böyle artırılmış gerçeklik tahtaları varsa. onu hiç bilmiyordum.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOSYAL ACAR – Bir kere seyirciyi çok iyi kavramışsınız ama 60 yaşında olanlar büyük olasılıkla yaşam koşuşturmasından ilgili yaşlarda gelemiyorlar. Bu bir kültür, bunu edinebilmek açısından da biz getirebildiğimiz kadar çok çocuğu belki sahneye getirmeliyiz. Ama en azından farkındalık açısından -şu anda her birinin elinde o telefon, her birinin gözlüğü var- bununla ilgili uygulamalar indirilebilirse -YouTube kanallarını kullanabildiğinizi görüyorum- bu bile bir başlangıç olabilir aslında çünkü inanılmaz mucizevi bir şey artırılmış gerçeklik.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Zaten belediyelerle de belki bir temasımız olması gerekiyor.

Hocam buyurun.

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ VE İLGİ OTİZM DERNEĞİ EĞİTİM KOORDİNATÖRÜ DR. ERSİN UFUK TİMUÇİN – Özel eğitim uzmanıyım ben de.

Size şöyle teşekkür etmek istiyorum: Eğitsel bağlamda bu yapılan olumlu tutum geliştirmedir hem özel gereksinimli çocuklarımız, kardeşlerimiz hem de olağan gelişim gösteren çocuklarımız, gençlerimiz adına eğitsel bağlamda olumlu tutumların geliştirilmesinde temelde iki faktör çok önemli rol oynar. Biz olumlu tutum geliştirmek için bilgilendirme yapmalıyız, bir diğeri de etkileşimde bulundurmaliyiz. Aslında siz, çok dinamik bir ortamda bu etkileşimde bulunduruyorsunuz. Bu yanı çok kıymetli, gerçekten araştırılmaya değer, farklı sonuçlarını ortaya koymaya değer. Bu bağlamda çok teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Hocam, arzu ederseniz dinleyebilirsiniz, kalabilirsiniz ama galiba uçuş saatiniz belli.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN - Ne yazık ki bugün bir oyuncumuzun provasına katılmam gerekiyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam, sağ olun. Sizinle irtibatlı olacağız.

TİYATRO YÖNETMENİ NEDİM SABAN – Peki, efendim.

BAŞKAN - Şimdi biz diğer ailelerimizi dinlemeye geçiyoruz.

Evet değerli arkadaşlarım, şimdi özel gereksinimli bireyler ve aileleri dinliyoruz.

Sayın Jale Ürer, Jale Hanım zaten sürekli toplantımıza katılıyor, toplantımızın usulü hakkında da bilgili.

Buyurun.

IV.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Hafif düzeyde zihinsel engelli kızı olan Jale Ürer'in dinlenmesi

JALE ÜRER – Öncelikle Sayın Başkan, sizin nezdinizde tüm Komisyon üyesi milletvekillerimize, uzmanlarımıza ve diğer katılımcılara teşekkür ediyorum.

Burada olmak benim için gerçekten muhteşem bir şey oldu. Kendi sıkıntılarımızı böyle bir mecrada hiç gündeme getirmemiştik. Benim için de ilk olacak, eğer bir kusurum olursa da affedin, profesyonel değilim çünkü, veli olarak böyle bir konuşma yapacağım.

Şimdiye kadar konu başlığında da gördüğüm kadarıyla hep Down, otizm konusunda çok ağırlıklı olarak gidiliyor, sorunlarla ve çözümlerle ilgili. Benim kızım hafif düzeyde zihinsel engelli tanısı almış bir kız çocuğu. Ben onunla ilgili olarak -başlıkta da görüldüğü gibi- yaşadığımız sorunları bir aile olarak sizlerle burada paylaşmak istiyorum. Kızımın kendisini özellikle getirmek istedim fakat kabul etmedi, olayın ne olduğunu az çok bildiği için de burada olmak istemedi. Ben kendisini sizinle sanal ortamda da olsa tanıştırmak için kısa bir video çekimi yapmıştım, onu sunmak istiyorum, çok az bir şey, otuz saniye falan. Benim kızımın bir de İngilizceye çok ilgisi var. İlk başta konuşma özürlyüdü yani konuşmayı bilmiyordu, istedim ki geldiği noktayı görün bu videoyla, onun için bunu da sunmak istedim.

(Video gösterimi yapıldı)

JALE ÜRER - Bizim genetik değil, edinilmiş bir tanımız var, özellikle oksijensiz kalma sebebiyle. Tanımızda hastane ortamında verilen raporumuzda mental retardasyon tanımız var. Şimdi onunla ilgili olarak doğduğu günden beri yaşadıklarımızı birer parça anlatmak istiyorum.

Bu sunumun içeriğini özellikle eğitim, sosyalleşme ve istihdam olarak grupladım. Kendi penceremizden size birkaç şey söylemek istiyorum. İlk doğduğunda 2.740 gram ağırlığındaydı ve prematüreydi. Otuz altı saat sonra bize verildi bebek, ondan sonra da sarılık gibi bir problemle karşılaştık. Derken 1 yaşına doğru ben fark etmeye başladım ki bazı farklılıklar var çocukta. Çevremizdeki kişiler her ne kadar bunun normal olduğunu söyledilerse de benim içim rahat etmedi. O yüzden birtakım arayışlara başladık. Normalde ben çocuğumu büyütürken bir baş ucu kitabım vardı, gelişmeleri hep ona göre takip ediyordum, farklılıkları da görünce de bir üniversite kurumunda, hastanelerinde çözüm aramaya başladım. En sonunda da birkaç şeyden sonra, Hacettepe Çocuk Gelişimi Bölümünde hocalarla konuştuktan sonra konuşma eğitimi almamız gerekiyordu ve bu konuda da gideceğimiz hiçbir kurum yoktu, kişi de yoktu. Özellikle, 92 yılında dünyaya gelen kızım için o dönemde Ankara'da bizim başvurabileceğimiz resmî bir kurum da yoktu, özel kurum da yoktu, eğitilmiş insan gücü de yoktu benim gördüğüm kadarıyla. Çünkü benim kızım hafif düzeyde olduğu için şu anda ne normal gelişim gösteren çocuklarla bir arada olabiliyor ne de biraz daha orta ve ağır düzeyde olanlarla olabiliyor, çok arada bir yerdeyiz biz. Normal gelişim gösteren insanlar gibi de algılaması... Zihinsel tanısı olduğu için algılama, öğrenme, konuşma, bunların her biri bizim için oldukça zordu. Ne yapacağımız konusunda bize rehberlik edecek gölge öğretmen gibi kişiler de olmadığı için kendimiz el yordamıyla bir şeyler yapmaya çalışıyorduk ve herkesle konuşmaya çalışıyorduk doğru yolu bulabilmek için. En sonunda Çocuk Gelişimi Bölümünden bir hocamız bir isim zikretti ve dedi ki: "Yeni mezun ama bir görüşün." Biz öylelikle hayatımızın dönüm noktasını oluşturan Nilay Hanım isminde bir arkadaşımızla tanıştık. Evinde özel ders verdi, yazıp çizerek öğrendik biz konuşmaları. Burada da konuşma notlarından birkaç tane sayfa koydum. Öncelikle ses çıkarmasını... Çünkü hiç ses çıkarmıyordu, her şeye "ı", "ı" diyerek

konuşuyordu ya da konuşmuyordu da ses çıkarıyordu. Biz iki yıl burada çalıştık. Tabii, devletin hem maddi desteği hem sosyal desteği hem de eğitim desteği gibi şeyler olmadığı için her şeyi maddi olarak bizim kendi kazancımızla karşılayabildiğimiz bir durumdu bu.

Üç dört yıl sonra okul dönemine yaklaştığımızda ise daha fazla düşünmeye başladık. İlkokula başlamadan önce kreş problemimiz de var, ben ondan da biraz bahsedeyim. Biraz özel bir çocuk olduğunu bir arada vakit geçirdiğinizde anlıyorsunuz zaten çünkü konuşmuyor, kelimeler hep yarım. Fonemlerde bozukluklar var, onun için de kreşler çocuğu pek almak istemiyorlar. O vesileyle biz iki üç tane özel kreşten sonra bir üniversitenin kreş müdürüyle konuştuk ve bizi memnuniyetle kabul etti. İki sene boyunca bu kreşte çok mutluyduk, çok mutlu bir çocuk olarak mezun olduk, hiçbir sorunumuz da yoktu, çok da sosyal bir çocuktuk, konuşma problemini de aşmaya başlamıştı. Tam cümlelerimiz olmasa bile, yarım cümleler de kursa ne dediğini anlıyorduk, en azından konuşuyordu, hiç konuşmayan bir kişinin hani bu duruma gelmesi, bir devrim niteliğinde bir şeydi bizim için. Bu üniversitedeki kreşte iki yıldan sonra başladık, bu sefer ilkokul çağına gelince de hangi okula gidecek sorunu. Bizim için epey bir yoğun dönemdi o. Bu arada, konuştuğumuz her uzman ya da alanında bilgi sahibi olan insanlar bize “Kendi bölgenize yakın bir okulu seçin ki ulaşım problemi de olmasın.” dediler. Biz de tabii özel okul yerine devlet okulunu tercih etmek istedik öncelikle. Devlet okulu da biraz böyle şeydi, hani “kalburüstü” denir ya amiyane tabirle. Gaziosmanpaşa’da yeni açılmış, ilk sene eğitim öğretime başlayan, böyle kolej görünümünde bir okuldu. Bize de çok yakında, on dakikalık bir mesafedeydi. Meclis desteği olmadan biz okula kayıt yaptıramadık ve Alman markı bazında da bayağı yüklü bir bağış yapmak zorundaydık çünkü bağış yapmayan, Meclis desteği almayan bir velinin okula kaydolması zordu. Biz kaydolduk, neyse başardık onu. Sonra, bir ay sonra yirmi yıllık deneyimi olduğunu iddia eden ve bu konuda kendini çok yetkin gören bir bayan öğretmenimiz 3’üncü olarak bizim çocuğumuzu sınıftan attı, tam anlamıyla attı. Neden attı? Kreş çağında hiç sorunu olmayan, ortama gayet uyumlu olan bir çocuğu... Benim diğer kişilerden duyduğum kadarıyla olay da şöyle gelişmiş: Silgisini arkada oturan çocuk almış. O da silgisini vermek istememiş çünkü biz ona eşyalarına sahip çıkmasını öğretmeye çalışıyoruz kaybetmesin, kendini dağıtmasın diye. Silgisini aldıktan sonra birkaç kez istemiş fakat çocuk vermemiş. O vermeyince öğretmen de “Bırak, önüne dön, tahtaya bak.” gibi birtakım uyarılarda bulunmuş herhâlde. Benimki de o silgi kafasına takılı olduğu için, mutlaka almak istediği için kalkmış sırasından, arkaya dönüp almış, oturmuş ama bu arada da öğretmen tabii ona daha ağır konuştuğu için o da fiziksel olarak sıraya vurmuş. Çocuk sıraya vurdu diye öğretmen “Sen bunu bize nasıl yaparsın?” gibisinden... Hemen bize haber verildi, biz apar topar işlerimizden koştuk anne baba olarak çocuğumuza ne oluyor, ne bitiyor diye ve böylelikle öğretmen hanım bizi sınıftan atmayı başardı. Çünkü o çok homojen bir sınıf istiyordu kendi adına. Biz o sınıfa televizyon aldık, oturma minderleri aldık yani bu arada da bir sürü şey yaptık yeter ki çocuğumuz orada kabul görsün diye. O kadar şeyden sonra, bir ay sonra biz okuldan ayrıldıktan sonra da il millî eğitime gittim, ekim sonuydu galiba, il millî eğitime dedim ki: “Böyle, böyle oldu; bize bir okul gösterir misiniz?” Bize söylenen “Bütün sınıfların kontenjanları dolu, o yüzden size bir yıl beklemenizi tavsiye ederiz.” oldu. Bir yıl çok uzun bir süre özel eğitim alan bir öğrenci için. Kalem tutmak için iki sene uğraştık biz. İnce motor becerilerinde zayıflık olduğu için kalem tutup çizgi çizmeyi... Konuşmayı da hep çizerek öğrettik zaten. Ondan sonra da bu yıl kaybını göze almamak için özel okula başvurduk mecburen. Bu arada, tabii, hiçbir maddi destek yok, her şeyi kendimiz kazanıp kendimiz... Ben bütün maaşımı zaten kızıma harcıyordum yani başka hiçbir şey yapma şansım yoktu. Özel, böyle tabela okulu gibi bir kolej bulduk bizi kabul edecek çünkü öğretim başladığı için -devlet okullarının kapasiteleri de 30 ve üzeri sınıflar- almıyorlar. İyi başladık ama eğitim falan yok okulda. Böyle 3-4 katlı bir bina. Sonra okul kapandı zaten eğitim vermediği için normal şartlarda ama orada öğretmenimizi kazandık yani o öğretmen bizim hayatımızın 2’nci dönüm

noktasını oluşturdu. Kızımıza sahip çıktı, ona okuma yazmayı öğretti, bu da 2'nci dönüm noktamızdı. Daha sonra -kısa keseyim- özel başka bir okula devrolduk sınıf olarak, orada da ortaokul sonuna kadar devam ettik.

şimdi bu slaytlara bakınca şunların hiçbirini yapabileceğimizi düşünmüyordum ama bugün bir rüyamız gerçekteşti, üniversite ortamındayız fakat tek şanssızlığımızı uzaktan eğitim olduğu için yani örgün eğitimde olmaması sebebiyle sosyalleşemiyor. Yani normalde bizler için bile dikkat, odaklanma, kendi başına bir ekran karşında o dersi çalışmak, anlamak, oldukça sıkıntılı; bir de zaten öğrenme başarısı düşük olan, anlama başarısı düşük olan bir kişinin ekran karşında o dersi algılaması, öğrenmesi oldukça zor ama buna rağmen biz sosyal hizmetler bölümünde öğrenciyiz. Meslek lisesinden sonra yatay geçiş yaptık akademik başarımız olmadığı için. O dönemde bir şansımız vardı, dilekçeyle biz yükseköğretime yatay geçiş yaptık. 2012'de kaydımızı yaptırdık ama hâlen 1'inci sınıftayız. Bunun sebebi de normal gelişim gösteren bireylerle aynı şeylere tabiyiz. Burada da ders içerikleri genelde sosyal dersler olduğu için hep kavram ağırlıklı. Bunları ezberlemek, akılda tutmak, hafızada tutmak, geri çağırarak o bilgiyi, sonra seçenekler arasından doğruyu bulmak, işaretlemek ve bunu da bir dakika içinde yapmak zorunda, bir de zaman sınırlaması da var. O yüzden akademik başarımız düşük tabii fakat 10 tane dersi verdik ve bunların içerisinde A2 seviyesiyle İngilizceyi de verdi, geçti. şimdi kalan dersleri vermeye çalışıyoruz. Bilmiyorum, mezuniyet 2030'ları bulur gibi geliyor, emeklilik gibi bir şey yani bizim için okul, üniversite hayatı. Bir şeyler yapacağız herhâlde, yapmaya çalışıyoruz.

Ben şu slayttaki sosyal yaşamla ilgili bir şeyler söyleyeyim. Üniversite çağına gelmeden önce özellikle ortaokul ve ilkokul çağında hep yalnız bir çocuk olarak yaşamını sürdürdüğu için... Hiç arkadaşı olmadı bugüne kadar. Bir tek arkadaşı oldu, o da böyle sanal gibi bir arkadaşlıktı yani sadece yüzeyseldi. şu an 27 yaşında, onun dışında gerçekte bir arkadaşı daha hiç olmadı yani. Bu da çok büyük bir eksiklik yani bizim için. Sosyalleşmede arkadaşın öneminin ne kadar fazla olduğunu biliyoruz. Sosyalleşme anlamında yüzme eğitimi, at biniciliğı, çok sesli müzik korosu, basketbol, bisiklete binmek gibi... Bunların her birini tek tek çalıştık biz yani bir top atmak normal gelişim gösteren bir öğrenci için çok basit bir eylemken biz ellerimizle topu tutup, topu ona kavrıp, hissetmesini sağlayıp o duyguyu yaşatarak karşısına fırlatmayı öğrettik yani bunun bile eğitimini verdik. O yüzden yaşamımız gerçekten çok zor yani arada kalmak da çok zor, ne o tarafa gidebiliyorsunuz ne bu tarafa gidebiliyorsunuz. Özellikle bu yalnızlık konusu benim içimi burkan bir konu çünkü hiç kimse arkadaşlık yapmak istemiyor. Ona özel, parayla arkadaş tutmak istiyorsunuz o da yaparken bunu hissettirdiğı için onda da başarılı olamıyorsunuz. Gerçekten doğru bir kişiyi biz ancak bundan beş altı ay önce bulabildik bir arkadaşımız sayesinde. PDR okuyan bir üniversite öğrencimizle şu anda çok mutlu, hayata daha olumlu bakıyor, daha bir enerjik, çalışma isteğı var, motivasyonu yerine geldi. Ona bir hedef sürekli verdik, şu anda da veriyoruz ama bunu ne kadar içselleştirebiliyor, o biraz tartışmalı. Muhakeme yeteneğı de olmadığı için mesafe kavramlarında, tahmin etmede sıkıntı var ama bugün kendi başına Kızılay'a gidip, istediğı kuruma gidip işini çözüp gelebilir. O anlamda yetiştirdik yani bir ATM kullanmasını bilir. şu anda İngilizce dersinde zaten, ona koşa koşa gidiyor çünkü. Ben gitme desem bile ona mutlaka, hiçbir şekilde itiraz etmeden, kendisi toparlanıp, sabah kalkıp onu görev ediniyor, o şeyi aldı ve şu anda kursta. Onun için de gelmek istemedi zaten, onu bahane etti bana da.

Bu okuldaki yalnızlık konusuna kafam çok takılıyor. Nasıl bir çözüm bulunur çok da bilmiyorum ama hani, Nedim Bey'in dediğı gibi, toplumda farkındalık artırılrsa özellikle normal gelişimli bireyler tarafından, belki bu çocuklar da kendi aralarına alıp en azından bir oyun oynarlar, bir top atarlar, onunla etkileşime girerler, ona bir birey olduğu hissini yaşatabilirler. Çünkü aidiyet duygusu gelişmiyor böyle çocuklarda.

BAŞKAN – Pardon, ben bir araya gireyim. Son altta “Bir kere bile hiçbir çocuğun doğum gününe çağırılmadı.” denildi. Yani aslında çok önemli bir sorun ama dışarıdan önemli bir sorun gibi gözükmez içinde olmayan için. İkincisi, tabii o daha kötü: Hiçbir...

JALE ÜRER – Törenlerde görev verilmedi.

BAŞKAN – Öğretmenlerin özel çabası olmadı.

JALE ÜRER – Evet, öğretmenler zaten şey yapmıyorlar.

BAŞKAN – Yani bu bizim için çok önemli. Hatta biz Millî Eğitim Bakanımıza da bunu söyleyelim, bu cümleyi bile söyleyelim yani. Öğretmenlerin çabası bir kere çok önemli.

JALE ÜRER – Hiç yok. Yani o kadar özel, ikili ilişkilerle ben olayı götürmeye çalıştım ki.

Onun dışında, çocuğa sahip çıkmak, o çocuğa aidiyet duygusunu yaşatmak... Arkadaşları arasında olsun, okulda olsun hiçbir şekilde o duyguyu yaşamadı. Zaten daha önceki Komisyon toplantısında gördüğümde ergoterapinin ne kadar önemli olduğunu... Bu yeni bir alan, bizim dönemimizde zaten yoktu böyle bir alan. Şimdi bunu çok önemsiyorum yani duyularla öğrenmek daha kalıcı ve hayatında da bunu içselleştirdiği zaman daha mutlu bir insan oluyor.

BAŞKAN – Pardon ben bir araya gireyim, kayıtlara girmesinde de fayda var.

Benim çocuğumun olduğu okulda –Millî Eğitim Bakanlığı temsilcimiz de biliyor- bir öğretmen çocuğu dövüyor. Çocuğun hatta beyninde bir ameliyatı falan da var, dövüyor yani resmen. Ben bunu ta Bakanlığa taşıdım, soruşturma açıldı, çok yüksek bir maaş kesim cezası verildi ama yine orada duruyor. Alınmasını istedik, en son Bakanımıza söyledim yani orada gözükmemesi lazım. Böyle şeyler oluyor münferit ama üzücü yani bunlar önemli şeyler.

JALE ÜRER – Yani rol modeller gerekiyor.

BAŞKAN – Yani eğitim camiası, bir de özel uygulama okulu yani öyle özel bir okul. Eğitim camiasına bir öğretmen geliyor, bütün her şeyi berbat edip bitirip gidiyor yani.

JALE ÜRER – İşte sizin uzun bir sürede inşa ettiğiniz binayı yıkıp gidiyorlar.

BAŞKAN – Evet, bir öğretmen de âdeta tam tersini yapıyor. Yahu, işte demek ki biz, öğretmenlerimize bu eğitimde, biraz sorunumuz... Eğitim şart.

JALE ÜRER – Evet, doğru.

BAŞKAN – Eğitime eğitimi şart yani bu her zaman önemli bir şey.

Buyurun.

JALE ÜRER – Teşekkür ederim.

Artı, bu farkındalık yaratma konusunda bir cümle daha söyleyeceğim. Biz kolej olarak okuduğumuz okuldaki, bu ilkokuldaki öğretmenimizle hep devam ettik. İnsanlar, hayatlarında hep belli 1-2 kişi mutlaka bir tuğla koyuyor ve o tuğlanın üzerine inşa ediyor hayatını. Bizim de konuşma eğitimine alan Nilay Hanım olsun, ilkokul hocamız Meral Hocamız olsun, bizim hayatımızda gerçekten önemli insanlar ama bunun yanı sıra, öyle ailelerle de karşılaştık ki o sınıfta öğretmen benim kızıma, ona bir şeyler öğretiyor diye veli benim çocuğumun sınıftan atılmasını istemiş. Çünkü niye? Ona zaman harcıyor, bizim çocuklarımız eğitimden geri kalıyor diye, gerekçesi de bu yani. Hâlbuki çok özel bir şey de sarf etmiyor çünkü zaten zor anlıyor, vakit kaybetmemek için hoca onu, sınıf içi durumunu zaten kendi ayarlıyor ama o veli de böyle bir şey... Biz mezun olduktan sonra tabii bunu duyduk. Neyse, duymamamız daha iyi olmuş, en azından cepheleşme veya birtakım şeyler, sıkıntılar da olmadı bu vesileyle de.

Size hep sıkıntılardan söz ettim ama başarılarımız da var tabii bu arada. Kendini ifade güçlüğü konuşma kaynaklı olduğu için –geçen sunumda da dinlemiştim- muhtemelen bu nöral yollardaki sıkıntılar bizim -tabii zihinsel olduğumuz için- en başta göze çarpan, sıkıntı yaşadığımız şeyler. Burası olmayınca diğer gelişmeler de olmuyor yani önce her şey zihinde gerçekleşiyor.

“Konuşmayı da böyle yazarak çizerek öğrendi.” demiştim sunumumun başında ama hâlâ bazı fonemlerde, özellikle “sert ünsüz” dediğimiz “p, ç, t, k” gibi, artı “s, ş” gibi “y” gibi fonemler çıkarken ağız kaslarını ve dudak kaslarını yeteri derecede çalıştırmadığı için... Kendi bunu biliyor ama artık kendi de bıktı çünkü doğduğu günden beri eğitim alıyor yani yirmi yedi yıldır bizim evimiz ev kampüs, eğitim kampüsü gibi, her an her şeyden ona bir şey öğretmeye çalışıyoruz. Saate bakmayı, ne zaman yola çıkacağından tutun, farklı terminolojideki bilgiler de var, hani özellikle bankacılıktaki gibi, oradaki şeylere varana kadar biz bunları anlatmaya, basit hesaplar, dört işlem... Hâlâ bölmede sıkıntımız var. Biz matematik hocamızla çalışırken, sağ olsun, onun sayesinde zihinden toplama, çıkarma yapıp para üstü, para alıp verme gibi, pazar alışverişi, market alışverişi ve fiyat araştırması, mukayese etme gibi kavramları öğrettik yani burada şeyimiz yok. Hani, birçok şeyimizi hallettik çok şükür ama hâlâ eksiklerimiz var, hâlâ eğitim devam ediyor. Ona bir hedef vermeye çalışıyorum, o hedefi içselleştirmede için, belki yeterince de istek uyandıramadık. Hani burada bizim de bir sürü acemiliğimiz var yani destek almıyoruz. Keşke gölge öğretmen gibi bir şeyler olsa da böyle aile hekimi gibi arada bir gidip biz şu anda şu sıkıntıyla boğuşuyoruz, bize şu konuda nasıl davranmamız gerekiyor, ne yapmamız gerekiyor... Ben bunları sürekli kendim okuyarak -artık, nihayet, çok şükür emekli oldum- tamamen kızımın eğitimiyle uğraşıyorum ama ben kişi olarak tükenmiş vaziyetteyim. Yani bir anne olarak gerçekten yetemiyorum artık, bitiyorum ama bir taraftan da diyorum ki –içimde 2 kişi konuşuyor- tekrar yola devam, devam, devam; sabret, sabret, olacak çünkü başarılarını görüyorum, onlar da beni motive ediyor işin açıkçası. Şu anda eğer üniversiteyi de bitirirsek bir dönüm noktasını daha aşmış olacağız, umarım olur.

Bu arada tabii sağlık sorunlarımız da var, ben onlardan bahsetmedim. Yine doğumdan kaynaklı ve tıbbın çözümü bulamadığı “nistagmus” dediğimiz gözde, göz merceğinde titreme var ve odaklayamıyor yani okurken bizim gibi odaklama şansı yok. Gözler barkod okuyucunun içindeki lazer okuyucular gibi sürekli titreme hâlinde, belli bir açıdan ancak baktığında ancak görüp okuyabiliyor.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Yani o otizmle alakalı değil, o hipoksiyle alakalı.

JALE ÜRER – Hayır, değil tabii ki yani benim şu anda anlattıklarım otizmle alakalı değil.

BAŞKAN – Tanısı otizm değil.

JALE ÜRER – Konu otizm ama ben...

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Önemli değil, hepsi zaten aynı noktaya geliyor.

JALE ÜRER – O yüzden bizim okumamız da sıkıntılı çünkü yüzde 30 ve yüzde 40 görme oranlarına sahip bir çocuk. Okurken sıkılıyor. Göz doktorumuz “Gözü çok yormamaya çalışın.” diyor. E ama ders çalışmak zorunda yani sadece dinleyerek de değil çünkü öğrenmede biz biliyoruz ki hem işitsel hem görsel bütün duyularını kullanması gerekiyor. Bir şeyler yapmaya çalışıyoruz, ne kadar başaracağız ben de bilmiyorum.

“Yaşamdaki evrilmeler” dediğimizde eğitim... Önce doğdu, tamam, eğitimi tamamladık ama şimdi, diyelim ki üniversiteyi bitirebilir, bitiremez bilmiyorum ama buradaki en büyük şey tabii bitirmesi, istediğimiz bu. Bitirince de gelecek kaygımız –zaten şu anda da yaşadığımız sorun ama- nasıl istihdam edilecek, nerede edilecek, nasıl bir ortamda bulunması gerekiyor; bunlar bizim için şu anda hâlâ soru işareti. İş hayatına girdiği zaman da zihinsel yetersizliğe sahip olan bir kişi olarak ona iş ortamındaki

güvenilir bir ortamı nasıl sağlayabiliriz. Çünkü ben özel sektör çalışanıydım, özel sektörde çalışmasını çok istemiyorum, zorlu bir sektör, çok dışı dışı giden bir sektör. Onun için kamuda istihdam edilmesini ve korunaklı bir iş yerinde olmasını tercih ediyoruz tabii ki ama bu ne kadar olur biliyorum yani.

Şu anda üniversitedeki soruna, eğitim sorununa geri dönüyorum çünkü şu an mevcut, yaşadığım için bu çok canlı bir konu benim açımdan.

BAŞKAN – Şimdi, özellikle tabii eğitim önemli, istihdam önemli, hepsini sıralamış, güzel de ondan söylüyorum. Gelecek: Tabii ki bizden sonra ne olacak?

JALE ÜRER – Evet bir de o var.

BAŞKAN – Sosyalleşme: Belki biz bunu çok şey yapmadık, bence çok önemli. Çalışma hayatındaki süreç: Aileler tabii daha çok devleti tercih ediyor. Zaten genel engellilere bir iş şeyi var ama biz bunu nasıl geliştirebiliriz? Bu saffhalar uzmanlarımızın notunda bulunsun, önemli bir şey.

JALE ÜRER – Söylediğinizi de destekler nitelikte bir iki staytım var Başkanım, onu da işlemiştim slayta.

Burada şu çok güncel bir sorun olduğu için söylüyorum: Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümünde kayıtlı bir kişi olarak, öğrenci şeyi olarak bunu ben üniversitedeki yönetim kademesiyle de gördüm. Çünkü bizim doğuştan gelen bu tanımızla beraber bir konuyu nasıl öğrenebildiğimizle ilgili zaten orada da Eğitim Fakültesi ve zihin engelli bölümü var, o hocalarımızla da konuşmuştum. Şimdi, bunların bir öğrenme biçimi var, herkesin bir öğrenme biçimi var. Biz kendimiz içselleştirip kendi öğrenmemizi kendimiz içimizde buluyoruz, yöntemimizi buluyoruz. Ama bunlarla ilgili olarak da birtakım sunularda izlemiştim, bir teknik var. Bu tekniği kullandığınız zaman bu zihinsel engelli olan, yetersizliği olan kişiler daha iyi öğreniyorlar. Yani bu eğitim yöntemi, tabii, üniversite için değil, benim söylediğim daha çok ilkokul, ortaokul, lise çağlarında bu teknikle bu tip özel çocuklara eğitim verilip onların da dünyayı algılamaları, içindeki bulundukları yaşamı anlayabilmeleri için ve dersleri de anlayabilmeleri için bu teknikle eğitim verilebilir. Naçizane kısa bir arada şey geçeyim. Üniversitede ise hocalarımızla konuştuğumuzda, şimdi ona dönüyorum, şey söyledim yani derslerimiz psikoloji, hukukun temel kavramları, sosyoloji gibi hep böyle kavram ağırlıklı dersler, dolayısıyla da konular yoğun ve ezber isteyen şeyler. E, sınavlarda da bu tip sorular geliyor ve çeldirici sorular da geliyor. Şimdi, normal gelişme gösteren bireyler muhakeme yetenekleri olduğu için bunun arasından çekip çıkarabiliyorlar ama bizimkilerin böyle bir şeyi yok. İki cümleyi yan yana kullandığınız zaman birinci cümleyi unutabiliyor çünkü hafıza gerçekten çok çok kısa. Yani bir iki saniyeyse kısa süreli hafıza, bizimkinde herhâlde biliyorum ne kadar. Kalıcı belleğe çok zor atıyoruz yani öğrendiğimiz şeyleri. Dolayısıyla da bunları söyledim, dile getirdim fakat bölüm hocalarıyla konuştuklarında ders kitaplarında içeriğin sadeleştirilmesiyle ilgili hiçbir çalışma yapılamayacağını bize söylemişlerdi. Biz o yüzden şu anda hâlâ Açıköğretim Fakültesine kayıtlı o bölümdeki öğrenciler hangi soruları cevaplayıp o dersi geçmeleri gerekiyorsa biz aynı şekilde geçiyoruz. 10 dersi ancak böyle verebildik ve kredisi 5.0, 4.0 gibi dersleri de verdi, şimdi kalan derslere bakacağız. Bunları söyledim kısa net ifadeler olsun diye ama bölüm hocaları kabul etmemiş.

Şimdi, sınavlardaki durumumuz bu hocam bizim. Bir sınav ortamının karikatürize edilmiş hâli bu. Bunu da yabancı bir şeyden almıştım ve sınav durumunu gösteren çok çarpıcı bir karikatür. Durumumuz tam anlamıyla böyle. Hatta Einstein'ın "Herkes bir dâhidir ama bir balığı bir ağaca tırmanma kabiliyetine göre yargıyorsanız aptal olduğuna inananlar hayatı boyunca bunu yaşayacaktır." diye bir sözü var bu slayta ilişkin. Burada da yetkililer bütün adayların ağaca tırmanmasını istiyorlar. E, dolayısıyla da herkes homojen değil ki yani bütün insanlar toplumda homojen değil ki bizim durumumuz da böyle. E, hasbelkader de üniversite öğrencisi olmuşuz, e burayı da başarmak istiyoruz,

amacımız da bu. Biz akvaryumdaki balığız nihayetinde ve bizden hep ağaca çıkmamız isteniyor. Takdir edersiniz, hani nasıl başarılı oluruz, nasıl bir çaba gösterirsek başarılı oluruz veya ne kadar katbekat bu başarıyı tatmak adına çaba sarf etmeliyiz, böyle bir durum içerisindeyiz.

Şimdi, biraz önce Başkanım sizin dediğiniz, hani istihdam konusundaki sıkıntıları düşündüğümüzde, işte okul hayatında karşılaştığımız engelli koşu misali bütün şeyler iş hayatına yerleşmek açısından da geçerli. O yüzden benim burada birtakım sakıncalarım vardı, ben onları burada slaytta anlatmaya çalıştım. Bir kere, arkadaş olarak kabul edilmeyen bir kişinin -ki hiçbir çıkarı ya da bir maddi ilişki yok arada- bir de çalışma ortamında işverenin ona bir bedel ödemesi yani çalışması karşılığında, ona ürettiği bir faydaya karşılık maddi bir bedel sunması. Şimdi, bir işveren zihinsel engelliye işe almak istemiyor, istemez de zaten, o yüzden özel sektörde barınması zor dedim zaten. Çünkü işveren, özel sektör işvereni siz ne kadar ona bir şey üretir, katkı sunarsanız, ona karşı size o bedeli öder. Ama bizim burada zaten bir işi tam anlamıyla yapma şansımız olmadığı için burada pozitif ayrımcılık gerekiyor yani işin açıkçası ve iş yeri güvenliği özel sektörde de nasıl olur bilemediğim için o yüzden bu tip şeyler de olabilir diye çok fazla endişem var benim özellikle.

Bu EKPSS'ye biz ağırlık veriyoruz kamuda istihdam edilebilmesi açısından. Burada da böyle bir sıkıntımız var, ona da değinmeden geçemeyeceğim. Bu, 2018 yılındaki ÖSYM'nin zihinsel engelliler için hazırlamış olduğu sınav kitapçığından alınma genel yetenekle ilgili bir Türkçe bir de matematik sorusu. Ben bunu siteden indirdim. “Tekâlif-i Milliye Emirleri’nde her hanenin birer çift çamaşır, çorap, çarık verecek olması ordunun aşağıdaki ihtiyaçlarından hangisini karşılamaya yöneliktir?” diye bir soru var. Bu soruyu, zihinsel engelliyim ben ve okuyorum, bir kere, kelimenin anlamını anlayıp okuduğumu anlamam gerekiyor ki sorunun içine girebileyim. Şimdi, zihinsel engelli bir kişinin bunu anlamasını bekler misiniz? Ben beklemiyorum. Ben üniversite mezunuyum, işletme mezunuyum, az çok da kelime haznem iyidir ama bu soruyu zihinsel engelli bir kişiye sormalarının ne kadar doğru olduğunu ben bilmiyorum işin açıkçası ve bunu hazırlayan orada komisyonlar var yani zihinsel engelli komisyonları var, onlar bu soruları uygun görüp yazıyorlar zaten.

BAŞKAN – 2019 mu, 2018 mi?

JALE ÜRER – 2018’de yapılan EKPSS sınavı.

Ben bunu merak ettim, kendim açtım, okudum. Kızım merak etmiyor çünkü zaten beceremediği için üstünde durmuyor. Tekâlif-i Milliye’nin anlamını ben şöyle okudum, izninizle söylemek istiyorum: “Kurtuluş Savaşı’nın dönüm noktalarından olan Sakarya Meydan Muharebesi öncesi ordunun ihtiyacını karşılamak ve Sakarya Savaşı’na hazırlanmak için Başkomutan Mustafa Kemal Paşa’nın kanunla kendisine verilen yasama yetkisini kullanarak yayınladığı ulusal yükümlülük emirleridir.” demekmiş. Ben bunu Google’dan öğrendim. Ondan sonra da biz 4 işlem üzerinde, toplam 4 temel işlemi kavratıp bellettikten sonra şimdi bu çocukların puan almasını istiyorlar tabii. Bayağı kesirler, karekökler gibi eleme soruları var. Yani neyi eliyoruz, amacımız ne bizim burada, ne yapmak istiyoruz, bu konularda benim soru işaretlerim var kafamda ve bunun çözümünü de bilmiyorum yani ÖSYM yetkililerine sormak isterdim işin açıkçası burada olsalardı.

BAŞKAN – Evet, bu örneği millî eğitim şeyine de alalım.

JALE ÜRER – Şimdi, bu kamudaki istihdam için şu anda... Zaten Sayın Cumhurbaşkanının bu konuda farkındalığı çok yüksek, özellikle son zamanlardaki engelli gruplarının kamuda istihdam edilmelerine yönelik çalışmalarda ilk kez bu dönemde bu kadar ağırlık verildi bu engel gruplarına, ondan önce zaten yok sayılıyorlardı, hiçbir şekilde kamuda çalışma şansları yoktu. Belki fiziksel engelliler çalışıyorlardı ama hani zihinle ilgili sıkıntıları olmadığı için santral görevlisi olabiliyorlar, çağrı sistemlerinde görev alabiliyorlar.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Matematikteki soruyu çözmeye çalışıyoruz da.

HÜSEYİN AVNİ AKSOY (Karabük) - Soruda bir sıkıntı var.

JALE ÜRER – Hocam, cevaplar var orada zaten ÖSYM yayınlıyor sınavdan sonra, yüzde 10'unu yayınlıyor, ben o yüzde 10'un içinden seçilmiş soruları aldım zaten çünkü diğerlerini görmüyorsunuz, göremiyorsunuz, yasak, soruları görme şansınız yok yani.

BAŞKAN – Evet, buyurun, devam edelim.

JALE ÜRER – Tamam, teşekkürler.

Şimdi, kamuda istihdam edilmesini söylerken ben burada, tabii, güvenlik konusuna önem verdiğim için hep bunu düşünüyorum.

EKPSS'de yüksek puan alırsa yerleşme şansının yüksek olduğu söylendi bize ÖSYM tarafından, şimdi biz EKPSS'ye çalışıyoruz bir taraftan, bir taraftan da kendi üniversite derslerine çalışıyoruz. Hani, zaten tek bir işe odaklanırken şimdi iki işe birden odaklanmak zorundayız. Zaten nihai amacımız, üniversite bitirmesini istememizin amacı da işe girmesini kolaylaştırmak, iş hayatında sosyalleşmesini sağlamak, kendinin bu toplumun bir bireyi olarak aidiyet duygusunu hissetmesini sağlamak yani amacımız bu zaten. Kendi başına yaşamını sürdürürse -ki tek çocuk- çünkü bizden sonra ona sahip çıkacak hiç kimse yok, hiç olmazsa bir iş hayatı olsun ki bir amacı ve hedefi olsun istiyoruz. Çünkü hedefi ve amacı olmayan insanların hayata tutunmalarının ne kadar zor olduğunu herkes biliyor.

Şimdi, ÖSYM'de şeyi varsayıyoruz... Deminki soru örneklerinden gidiyorum, "Zihinsel engelli grubuna uygun sorular hazırlanıyor." deniliyor, örneklerini gösterdim. Şimdi, buradan da belli bir puan aldı diyelim. 2012 yılında EKPSS sınavında benim kızımın aldığı puan 76'ydı, genel kültür sorularından sadece 7 tanesini yapmamış. En yüksek puanı alıyor genel kültürden zaten, 30 soru soruluyor, 7 tanesini boş bırakmış genel kültürde, puanı yüksek, oradan geliyor. Genel yetenekte de daha az cevaplamış tabii ama daha çok da Türkçe sorularını cevaplamış. Biz 76 puanla yerleşir diye bakıyorduk bir kere, onun için açık öğretime hemen kaydını yaptırdım ki örgün eğitimde de vardı aynı bölüm. Gidip gelme problemi olmasın Yalova'ya diye Eskişehir uzaktan eğitimle devam etsin istedik. Yerleşir diye o kadar umutluydum ki, yüksek puan çünkü. Fakat öğrendiğimiz bir başka şey de Devlet Personel Başkanlığı toplam engel oranına bakıyor işe yerleştirmede, raporlarda da öyle. Kendi engel grubunda aldığı puan 76 olarak göz önüne alınsaydı ataması ona göre yapılabilirdi belki de atanma olasılığı daha yüksekti ama Devlet Personel Yönetmeliği gereği bunlarda... Yüzde 10 işitme diyelim, yüzde 20 farklı bir bedensel engel, yüzde 30 zihinsel; bunları topladığı zaman Personel Başkanlığı için yeterli bunlar ama atanma şansı hiçbir şekilde... Şu anda ben EKPSS de çalışıyorum ama eğer bu yönetmelikte kendi engel grubunda aldığı puana göre bir yerleştirme, atama yapılmazsa benim hiçbir şekilde kamuda istihdam edilmem mümkün değil yani mümkün görünmüyor, bunu ÖSYM yetkilileriyle de konuştum zaten. Onun için "Biz ÖSYM olarak zihinsel engelli grubu sorularımızı hazırlıyoruz ama atamalara biz karışmıyoruz." dendi.

Şimdi, EKPSS bir seçenek olarak karşımızda bizim işe yerleşmede, bir de İŞKUR tarafı var. Biraz önce zaten üstünden bir iki cümleyle geçmiştim, İŞKUR tarafında da zihin engelli kategorisini işaretlediğimiz zaman başvuru formlarını doldurduğumuzda onun içinde bütün bu başlıklar yer alıyor. Ruhsal davranışsal bozukluklar; bunların içine bipolar bozukluk da giriyor tabii. Şimdi, bipolar bozuklukta zekâ problemi yok ama tanım olarak bu grubun içinde yer alıyor ve görüntüleri de çok normal. Duygudurum bozuklukları, ne zaman ne olacağı belli olmadığı için onlar daha tehlikeli bir toplu yerde çalıştığınızda çünkü fiziksel şiddete de başvurabiliyorlar. Bunların bence ayrıştırılması gerekiyor, bunları ayrı kategorilerde işaretlememiz gerekiyor İŞKUR kayıtlarında çünkü onlar diyorlar ki ben bunu

kendilerine eleştiri olarak getirdiğimde: “Biz Sağlık Bakanlığından bu veriyi alıyoruz. Sağlık Bakanlığı hastanelerde engel tanımlarını nasıl yapıyorsa biz onları işlemek zorundayız.” Dolayısıyla Bakanlıktan gelen tanım bu şekilde olunca İŞKUR’un yapabileceği de bir şey kalmıyor ve şimdi, ben birkaç kez başvuruda bulundum ama orada da kamuya yerleşebiliyorsunuz, yalnız orada da her işe başvurma şansınız yok. Ayrıca ikametgâh olarak bulunduğunuz ilde o iş çıkmışsa başvuru yapabiliyorsunuz yani 3 kişi alınacaksa o ilde ikamet etme zorunluluğunuz var. Ben onun için İŞKUR’dan o anlamda çok beklenti içinde olamıyorum, bir türlü eşleşemiyoruz yani şartlarda.

Bu sunumdan önce ben Uluslararası Engelliler Günü için bir sunum yapmıştım kendi üniversitemizde, orada onlar için bunu hazırlamıştım ama burada da birçok kişi zaten yurt dışı örneklerine değindi. Ben sadece başlık olarak bulunsun anlamında koymuştum. Hatta Orta Doğu Amme İdaresinden tanıdığım bir bey vardı, onun çocuğu da engelliydi, bundan on beş sene öncesinden söz ediyorum. Eşi Hollanda’da çalışıyor, kendisi Orta Doğu Amme İdaresinde çalışıyordu ve emekli olup eşinin yanına gidecek, bir de çocukları var. Çocuk da babasıyla beraber seyahat edecekti. Hollanda’da çocuk kayıtlı olduğu için annesiyle beraber uçak biletinden gelişini biliyorlar, çocuğu havaalanında özel sandalyesiyle karşıyorlar. Sanırım fiziksel bir sorunu vardı, çok detayını sormadım. Havaalanında özel görevli geliyor, çocuğu alıyor, uçaktan indiriyor, evine götürüyor ama diyorlar ki: “Bu ev sadece anne ve çocuk için uygunken –bu metrekare, oturduğunuz konum- baba da geldikten sonra size bu ev yetmez.” Sanırım yerel yönetimler orada daha fazla bu işe angaje olmuşlar, onun evini değiştiriyorlar ve bu arada da kira için yardım yapıyorlar tabii, kira yardımı da yapıyorlar. Doğum günlerinde ise çocuk bilmeden, ailenin haberi olmadan kapısında doğum günü pastasıyla kutlaması için çocuğa getiriyorlar. Bunları anlatınca ben çok etkilenmişim o tarihlerde. Ben o kadar pasta gelmesini beklemiyorum, sadece sahip çıkılsın, istihdam edilsin, sosyalleşme de olsun, toplum farkındalığı yüksek insanlarla bir arada yaşamını sürdürsün, kendi farklılığı olduğu ona hissettirilmesin yani bu duygu ona yaşatılmasın istiyorum, fazla da bir şey istemiyorum. Yaşlılığında da keşke imkân olsa kendi evinde devam etsin yaşamına istiyorum çünkü onu yapabilir. Benim kızımın başarılarından söz ederken bir iki noktada, şu anda kendi yemeğini de pişirebilir, özellikle sebze ve bakliyat konusunda ben ona gösterdim ve onları yapabiliyor. Kekini, kurabiyesini yapabiliyor, el becerileri için ince motoru zayıf olmasına rağmen onu çalıştıktık biraz daha ama dikiş iğnesi tutmuyor veya bir örgü öremiyor. Yani fiziksel olarak göz sıkıntısı da olduğu için şişleri kullanıp yönetemiyor ama onun yerine daha farklı şeylerle oyalanıp geçiyoruz. Onun için kendi evinde bizim yokluğumuzda bir gölge öğretmen gibi birisi sadece omuzuna dokunup, “Bunu böyle yapıyoruz.” deyip rehberlik etse o hayatını devam ettirebilecek yani biz o pozisyona getirmeye çalışıyoruz.

Şimdi, çözüm önerileri dedim ama bunlardan zaten sunum esnasında bahsetmişim. YÖK bu sınavlarda -iki sene önce veya üç yıl önceydi sanırım- yeni bir uygulama getirdi, “4 yanlış 1 doğruyu götürsün.” uygulaması getirdi. Bunu da konuştuğumda Bologna Süreci’ne üniversite öğrencilerinin yetiştirilmesi anlamında zorunlu olduğunu düşünerek herkes aynı donanımlara sahip olsun -bütün öğrenciler- ki yurt dışı değişimlerinde kabul edilebilsinler, hareket serbestliği olsun, istihdam edilebilsinler... Ama benimkinin doğuştan zaten böyle bir şeyi yapma şansı yok yani eksiklikleri sebebiyle. Onun için bu bizim bayağı ayağımızda bir çelme gibi duruyor ve o dersi geçmesi gerekirken, geçebilecekken diyeyim daha doğrusu, bu da bir engel olarak son iki üç senedir bizim önümüzde duruyor.

BAŞKAN – Bizim sonuç alabileceğimiz bir öneri, bunu hemen kaydedelim.

JALE ÜRER – Bu da sadece 3 üniversitede uygulanıyor bu arada, açık öğretim fakültelerinde uygulanıyor -benim bildiğim kadarıyla- örgün eğitimde zaten yok.

Şebnem Hocamın sunumundan okuduğum kadarıyla, bu fikri şiddetle destekliyorum. Yani sınav kaygısı artık... Yani kaygı fazla olduğu için başa çıkamadığı şeyde sürekli tırnaklarıyla, elleriyle oynuyor. Bunlardan kurtulmasını istiyorum. Odasındaki masanın üzerindeki o kitaplar hiçbir şekilde eksilmedi. Tamam, gelişimi anlamında faydalı oldu ama hep ders kitapları bunlar. Hani bıkkınlık... Sabır, sabır, sabır ama 27 yaşında, dün doğum günüydü, 28'e devrildi ama gördüğünüzde sanki daha böyle 18-19 yaşındaki bir genç görüntüsünde. Sokakta hiç oynamadı, hani, biriyle bir yere gitmedi. Son altı aydır bir kız arkadaşı var, onunla beraber ben onu sokaklara gönderiyorum. "Çık, sokağa çık, kafeye git, sinemaya git, AVM'lere git, nereye gidersen git ama benim dışımda biriyle birlikte git." diyorum. Çünkü onun tek arkadaşı bizdik, ki arkadaş olamıyoruz tabii doğal olarak. Bizde de ebeveyn sağırlığı gelişti, artık bizi hiç dinlemiyor bir kere ama aynı cümleyi yanımdaki bir başka yabancı söylediğinde harfiyen uyguluyor, bir arkadaş söylediğinde neşeyle yapıyor, severek yapıyor. "Ders çalış." dediğim zaman bana tepki gösterirken o söylediğinde "Kitabı getirip hadi oturalım" diyor yani arkadaşını masanın başına çekiyor. Hemen bir çay, kahve molasından sonra "Odamıza gidelim." diyor. Onunla yalnız kalıp vakit geçirmek istiyor yani. Bu da onun gelişiminde, gerçekten, kitapta okuduklarından daha değerli. Öğrenmesi daha kolaylaşıyor. Onun için etkileşim önemli. Özellikle akranlarıyla aynı ortamlarda daha fazla öğreniyorlar, daha kalıcı öğreniyorlar. Ben bunca yıldır aradım, daha altı ay önce bulabildim. En azından, mutluyum bulabildiğim için. O yüzden sınav kısmının ben artık kelime olarak karşımızdan çıkması için dua ve temenni ediyorum. Keşke olabilse, bu EKPS's'nin de yerine... Zaten YÖK'ün sunumunda gördüm, kendi kayıtlarına göre toplam 119 zihinsel öğrenci var üniversitelerde. Diğer engelli gruplarında tek tek rakamlar vermişler ama üniversitelerin YÖK'e bildirdiği sayıda zihinsel engelli tanısıyla okuyan öğrenci sayısı 119. Yani bize bu konuda da bir pozitif ayrımcılık yapılırsa belki... Biz 2012'den beri öğrenciyiz ve gerçekten bıktı benim kızım yani. Onu motive etmek için ben ondan daha fazla motive olmak zorunda kalıyorum. Bunları söylemişim zaten.

Burada, sizin bahsettiğiniz sunumun ilk başında öğretmen yeterliliği konusu vardı; o, gerçekten, özellikle okul hayatına yeni başlayanlar için hem kreş olsun, ana sınıfı olsun öğretmen yeterlilikleri çok fazla önemli. Biz bunun acısını çok çektik çünkü. Bundan sonraki kuşak hiç olmazsa acısını çekmesin, en azından yasal tedbirlerle veya eğitimlerle... Çünkü Millî Eğitim Bakanlığına bu konuda çok iş düşüyor. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde farkındalıklarının artırılması gerekiyor. O duyguyu yaşayan insanların bakış açıları farklı. O duyguyu yaşayan insanlarla biz bugün bir yerlere gelebildik yoksa bizi sınıftan atmaya çalışan veliler gibi, insanlar da çok fazla toplumda, ön yargılar çok fazla. Umarım bu tiyatro gibi oyunlar toplumun genelinde farkındalığı artırırsa bizler de daha kolay yaşayacağız en azından, kabullenişimiz daha kolay olacak. Çünkü benim kızımın fiziksel olarak görüntüsünde hiçbir şey yok ama konuşmaya bir başladığı zaman da onun farklı olduğunu anlıyorsunuz. Yani normal gelişim gösteren bir birey olarak konuşma şeyinden anlıyorsunuz ama normale çok yakın olduğu için hep arada kalıyoruz. Onun için sorunumuzu burada bu şekilde anlatmak istedim.

Bunları da baştan söylemişim, Devlet Personelle ilgili eleştirimi yapmıştım. İş hayatlarında güvenilir, korunaklı iş yerlerinde en azından istihdam edilebilirlerse, buralarda da yasal anlamda taciz ve mobbinglerden korunmaları için yasal güvence altına alınırlarsa ve bunları denetleyecek de çatı kurumlar oluşturulabilirse hani mükemmele giden bir sistem olur. Biz de bir örnek ülke olabiliriz yani. Hep dışarıdan örnekleri görüyoruz, ediyoruz ama biz de kendimiz bir şeyler yapıp onlara örnek olsak fena olmaz diye düşünüyorum. En azından ortak akılla bugün bu Komisyonu... O yüzden çok mutluyum. Yani bütün uzmanlar da burada. Sorunu yaşayan bir birey olarak size aktarmaya çalıştım elimden geldiğince. İş koşulları İŞKUR'ca uygulanmaya başlanmış ama görev tanımlarını tam

bilmediğim için burada değinemedim. Hani “Nelerden sorumlular, ne gibi destek veriyorlar?” onları bilmiyorum ama sadece kelime olarak biliyorum. Bunları da madde madde sunumu sadeleştirip en sonunda maddeleştirmek adına...

Eğitim hayatı boyunca -dediğim gibi- aile hekimi gibi danışabileceğimiz gölge öğretmenler olmalı eğitim açısından. İş hayatına geçtikleri zaman da bunları en azından kontrol eden, iş yerinde de kontrol eden denetim mekanizmalarının oluşturulabilmesi. Maddi destek... Hadi, biz çalışan anne baba olduğumuz için hep kendimiz karşıladık ama yetemiyoruz, hayat çok pahalı, yapmak istediğim bir sürü şey var ama bu maddi imkânlarla bizim bunu yapma şansımız yok. Konuşma eğitimlerini özel eğitim kurumunda alırken zaten yaş sınırı dolayısıyla biz ayrılmak durumunda kaldık ama şimdi, okuduğum kadarıyla, 27 yaşına kadar uzatılmış özel eğitim şeyi. O güzel bir şey. Çünkü gelişim geriliği olduğu için nominal yaşı hiçbir önemi yok yani 27 yaşında olmuş olması onun gerçekten 27 yaşının özelliklerini gösteriyor anlamına gelmiyor. Ama öğrenmeleri için sosyal destek, arkadaşlık gerçekten çok önemli. Bu arkadaşlık kişisel koç manasında da tanımlanabilir. Tıbbi destek... Sadece bunlar zihinsel olunca zihinsel süreçler, bilişsel süreçlerdeki sıkıntıların yarattığı sorunlarla boğuşmuyorsunuz, tıbbi sorunlar da çıkıyor. Benim kızımda astım sorunu vardı, taban çökmesi vardı. Ondan sonra, bir ara, yanlış bir tanı nedeniyle “Absans nöbetleri geçiriyor.” deyip bize beş yıl boyunca nöroloji doktoru yurt dışından getirilen özel ilaçlar dayadı. Ondan sonra, Gazi Üniversitesindeki çocuk bölümündeki bir haftalık yatış sonrasında beyin şeylerinde... Hâlbuki geçirilen sadece göz dalgınlığı... Tanısı da bu, gözü dalıyor “Kesin epilepsi” dedi. Hâlbuki öyle bir şey yokmuş, o bir haftada biz şunu öğrendik: Beyin dalgalarının kaydını aldılar göz dalgınlığı sırasında, bunun gerçek absans nöbeti olan dalga boylarıyla eş olmadığını görünce doktorun koyduğu tanı kalktı ve biz o ilaçlardan kurtulduk ama beş yıl o yeşil reçeteli ilaçları kullanmak zorunda kaldık. Bu da yanlış bir teşhisti.

BAŞKAN - Bu çok facia bir şey.

JALE ÜRER – Faciaydı çünkü ben kızımı kreşte bir köşede böyle bir vaziyette buluyordum ben onu. İlaçlar onu o hâle, kendini bilmez bir duruma getiriyordu. Acınacak durumdaydı yani ama bunu da yapan nöroloji çocuk bölümü başkanı. Yani şimdi ben buna güvenmeyip kime güveneyim? Bir üniversite hocası, en güvenilir kişi diye seçtik ama yanlış; bu da bizim belki kısmetimizdeydi. Neyse, Gazi Üniversitesindeki diğer doktor hocalarımız da konuyu... Yine, birisinin yaptığını öteki çözdü. Biz beş yıl bedel ödedik, umarım vücudundaki o kimyasalları da atmıştır diye düşünüyorum bunca yıl sonra.

Çalışan ailelere kreş, bakımevi gibi destekleri söyledim. Ben bunun acısını da çektim. Önemli bir ihaleye girecektim ve kızımı bırakacak hiçbir yer bulamadım. Yani ihale gününde orada olmam gerekiyor ama kızıma bakacak hiç kimse yok, apartman görevlimize rica ettim, bir saatliğine bir bakıver, ben ihaleye girip geliyorum. Yani her şey bir tarafa, o yüzden kreş ve bakımevinde böyle geçici saatler de olsa önemsiyorum.

Son söz, bitirdim sunumumu, umarım sıkmamışımdır.

BAŞKAN – Buyurun.

JALE ÜRER – Bu, herkes için geçerli aslında, normal gelişim gösteren bizler, bireyler için de geçerli. Öğrenme hedefleri açık, net ve engel grubuna yönelik tanımlanmış olmak zorunda. Bir şeyi istemek ve başarmak için örnek rol modeller olmalı burada, arkadaş örneği ve iş koçu gibi örnekler. Olumsuz algıyı yıkmak için de bu örnekler kamuoyuyla paylaşılmalı, Nedim Bey’in yaptığı da bir nevi kamuoyu oluşturmaktır.

Tüm engel grupları içinde başarma, öz güven, öz yeterlilik duygularının geliştirilmesi ve bunun için gerekli ortam ve koşulların sağlanması gerekmekte. Mutlu bireylerin topluma katkısının çok olacağını düşünüyorum. Mutluluk bulaşıcıdır. Sabahleyin birine “Günaydın” dediğinizde, o kişi mutlu olduğunda o da yanındakine “Günaydın” diyerek toplumun genelinde bir mutluluk hâlinin olması, bizim için de gurur verici bir şeydir herhâlde.

Çok teşekkür ediyorum.

Zekânın sabit olmadığı varsayımı ve değişebilir ilkesinden hareket ettiğim için, ben, bugün hâlâ daha eğitim açısından ne yapabiliriz diye düşünüyorum. Mottomuz da “Kayaları aşındıran suların gücü değil, sürekliliğidir.” diyerek devam ediyorum.

Beni dinlediğiniz, vakit ayırdığınız ve kabul ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Söyleyeceklerim bu kadar.

Sağ olun.

BAŞKAN – Son cümleyi de okursanız iyi olur.

JALE ÜRER – Eminim birlikte çok şeyi değiştirebiliriz, bu Komisyon da buna olan inancım tam ve ilk defa böyle bir Komisyondayım.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Güzel bir sunum oldu gerçekten. Yani biz uygulamayı görmüş olduk ama bence, uzmanlarımız açısından da ciddi önerilerimiz çıktı; YÖK’e önerilerimiz, ÖSYM’ye önerilerimiz, Milli Eğitim Bakanlığına önerilerimiz, İŞKUR’a önerilerimiz, Devlet Personel Başkanlığına önerilerimiz açısından çok şey çıktı.

Bir de benim aklıma bir şey geldi burada. “Gölge öğretmen” diyoruz, tabii, bu önemli bir şey ama bir de bizde şimdi Türkiye’de aile hekimleri var. Ben aile hekimim kim bilmiyorum ama bu aile hekimleri daha fazla çalışmalı ve tespitte yani sorumlu oldukları kişilerin durumlarını tespitte biraz daha çalışmalı. Sağlık Bakanlığımız bu aile hekimlerini biraz daha fonksiyonel hâle getirsin veya asli görevlerini daha fazla yapar hâle getirsin.

Evet, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, şöyle yapa mı? Diğer aileleri dinleyelim, ondan sonra sorularımıza geçelim.

Jale Hanım, siz buradasınız?

JALE ÜRER – Ben buradayım Başkanım.

BAŞKAN – Bu arada Birol Ekici geldi buraya.

Birol Bey, Antalya Büyükşehir eski Genel Sekreteri, şimdi Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri.

Başkanda mı oluyor?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Başkan Sayın Fatma Şahin.

BAŞKAN – Birol Bey, önümüzdeki hafta siz sunum yapıyorsunuz burada.

Birol Bey, hem sahadan geliyor hem de benim eski meslektaşımıdır, kaymakamdır, mülkiye müfettişidir. Sizden iyi bir sunum bekliyoruz, iyi öneriler bekliyoruz. Bu bakımdan, dinlemek için geldiniz, biz de neler yapacağız diye ayrıca konuşacağız. Birol Bey’den de güzel öneriler bekliyoruz.

Şimdi, öbür ailemiz Fatma Özen'i dinliyoruz.

Onur Bey, buyurun.

ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI UZMANI DOÇ. DR. ONUR BURAK DURSUN – Jale Hanım'ın sunumuyla ilgili, sayın vekilimin de... Down sendromu ve otizm yok Jale Hanım'ın çocuğunda ama bizim “diğer bozukluklar” dediğimiz grubun içerisinde, bilişsel gelişim gerilikleri var. Bunlar toplumun yüzde 2 ila 5'inde görülüyor yani diğer bütün grupların toplamından daha fazla ve bunların yüzde 90'ı hafif bilişsel gelişim gerilikleri. Yani Jale Hanım'da daha önceden bulgular çıkmış ama bu çocuklar ilkökul düzeyine gelince genelde fark edilmiş oluyorlar. O yüzden, bu grubun temsil edilmesi o açıdan çok önemliydi.

Teşekkür ediyorum kendisine.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ederim.

Buyurun Fatma Hanım.

2.- Ağır otizmlı Veysel Mahir'in teyzesi Fatma Özen'in dinlenmesi

FATMA ÖZEN – Ben Veysel Mahir'in teyzesiyim.

Öncelikle tekrar merhabalar hepinize. Ben onun sesi olmaya çalışacağım sadece, birazcık ondan bahsedeceğim.

Aslında heyecanlanmaya da başladım, az önce dinlerken çok rahattım, kusura bakmayın eğer sürçülisan edersem affola şimdiden.

Veysel 1996 yılında İstanbul'da doğdu. Ailenin ilk erkek çocuğu olarak dünyaya geldi ve arkasından 2 yaşında teşhis konuldu. Teşhis konulduktan sonra da yüzde 80 ağır otizmlı olarak teşhis konulduktan sonra da hemen 3 yaşında özel eğitimler, dil terapileri, diğer bütün eğitimler denendi diyebilirim.

BAŞKAN – Annesi babası yok mu?

FATMA ÖZEN – Anne baba birlikteydi, evlilerdi o zaman, boşanmamışlardı. O dönemde birlikte çaba sarf ettiler, arkasından da 6 yaşında devlet okuluna, otizm okuluna başladı. Beşiktaş'tan Ümraniye'ye, karşıdan karşıya geçerek annenin büyük çabalarıyla 6 yaşından 13 yaşına kadar eğitim almaya devam etti otizm okulunda.

2009'un Haziran ayında şiddet sonucu boşanma gerçekleşti. Bu şiddetin sebebine de kısaca girmek istiyorum, sebebi şu: Baba çok iyi bir adam aslında ama -Şebnem Hocam çok iyi bilir- bazı hastalıklar yaşla doğru orantılı olarak açığa çıkar, zamanla gelişen paranoid şizoid bozukluk ortaya çıktı 40 yaşından sonra babada. Dedede de vardı zaten, 70'li yaşlarında onda da çıkmıştı bu sorun.

Babada bu sorunlar baş gösterince ister istemez şiddet uygulamaya başladı ve o arada da 2'nci kız çocuğumuz dünyaya geldi, Özge, onda da kalıtsal olarak asperger görünüyor. İleride bu konuya tekrar gireceğim.

Bu şekilde boşanma gerçekleşti, 2 çocukla beraber ablam apar topar küçük bir çantayla Ankara'ya geldi, ana ocağına ve biz, o süreçten itibaren hep birlikte hayatımızın bir parçası olarak Veysel'i, Özge'yi, ablamı yaşamaya başladık.

Tabii, ergenlik var, 13 yaşında. Ankara'dayız, yabancıyız, otizme dair hiçbir fikrimiz yok, ne yapacağımızı bilemiyoruz. Tabii ki ilk önce onların barınması, onların yaşama koşullarının sağlanması, boşanma sürecinin getirdiği diğer faktörler, bütün bunları bir araya getirmeye çalıştık.

Tabii ki bir korkumuz da vardı, baba sıkıntılı olduğu için acaba çocukları kaçırmı mı, takıntıya dönüştürür mü diye. O yüzden okul arayışlarımız, doktor arayışlarımız, heyete girmelerimiz falan hep sıkıntılı ve destekli olarak, abim ve ben tarafından dış işleri olarak, halledilmeye çalışılan işler olarak devam etti. Tabii ki maddi sıkıntılar, manevi sıkıntılar, yalnızlıklar var. Bir şekilde yürüttük o dönemi ve doktor bulmaya çalıştık devlet hastanelerinden, tabii ki bütçemiz olmadığı için özellere gidemedik. Devletten heyetler ve yönlendirmelerle birkaç doktor bulduk ama ne yazık ki doktor konusunda bahtsızdık galiba. Orada da Veysel'in bir mektubu var.

Bu arada, ben bu kâğıdı sırf Veysel'in yüzünü görün istediğim için dağıttım, nasıl bir çocuk diye. Gülüşü çok güzeldir bir kere her şeyden önce. Orada da mektubunda yazıyor, gördüğü doktorlar Veysel'i görmedi gerçekten. Bazıları korktu "Çocuğu uzaklaştırın." şeklinde, bazıları da "Sizin çocuğunuz geri zekâlı, yapılacak bir şey yok." şeklinde tavırlar sergiledi. Olabiliyor bunlar, çok normal, sıkıntı değil, arkasından da özel eğitimci aramaya başladık, biz RAM raporu çıkarttık.

RAM raporuyla beraber birkaç özel eğitim merkeziyle görüşmeye çalıştım, özel eğitim merkezleri o anda bizi şuna inandırdılar: "Devletin verdiği o 2 saatlik eğitim yeterli değil, sizin aradaki farkı ödeyerek tüm gün çocuğunuzu buraya getirmeniz gerekiyor ancak bu şekilde fayda görürsünüz." şeklinde. Tabii, aradaki farkı ödeyecek durum olmadığı için, barınma ihtiyaçlarını bile kıt kanaat, devletin yardımıyla -bu arada sosyal devlet olmamızın oradaki avantajını da yaşadık gerçekten, iyi ki varlar- bir şekilde onların desteğiyle, bakım ücretleriyle ayakta kalmaya çalışan bir aile olarak, o aradaki farkı ödeyemedik, özel eğitimin de gerekliliğine o noktada 2 saatin yetmeyeceğini düşünerek, Veysel'in de altına kaçırma gibi farklı takıntılar, farklı problemler yaşamasından kaynaklı özel eğitim hiç almadı. Veysel on yıldır Ankara'da ve on yıldır hiç eğitim almadı. Böyle bir sıkıntı var.

İşte, bu yüzden ben en çok şunun gerekliliğine inanıyorum: Özellikle otizmli aileler -bütün engelliler için olmalı belki de ama- için bir danışmanlık hizmeti -Türkiye Otizm Meclisi de bunu yazmış, geçen haftaki geldiğim ilk toplantıda duyduğumda çok hoşuma gitmişti- gerçekten ihtiyaç duyduğum şey de bu. Bir danışmanımız olsaydı, bir rehberimiz olsaydı bizimle, biz ona gidemesek de o gelip bizi bulup bize sorsaydı, hani biz bulamadık ya kimseyi, onlar bizi bulmuş olsalardı, belki biz şu an farklı bir noktadaydık, belki Veysel konuşuyordu, belki biz başka şeyleri konuşuyorduk, ben burada değildim. Belki her şey farklı olabilirdi.

Arkasından yetişkin bölümüne geçtik. Tabii ki yetişkin bölümü farklı bir durum, 18 yaşından sonra yetişkin hastanesi aramaya başladık çünkü her hastanenin yetişkin bölümü yok. Yetişkin hastanesini bulduk. Diyorum ya, bunları hep kısıtlı imkânlarla yapmaya çalıştık.

Yetişkin hastanesi, Dr. Nafiz Körez Devlet Hastanesi, en yakın orası. Eryaman'da oturuyoruz, en yakın olduğu için, ulaşımı en kolay olduğu için orayı tercih ettik. Oradaki hocamız ilaçlarını yazıyor, biz gelip onları uyguluyoruz, o kadar, hatta bazen biz diyoruz "Şu damlayı mı kullansak, öfke nöbetleri bu şekilde." "Tamam, yapın." diyor. Hani, karşılıklı onun bize söylediği değil de biz ona öneriler götürerek yok katetmeye çalışıyoruz diyeyim, böyle bir durum.

Bizim son iki yıldır en büyük problemimiz öfke nöbetlerimiz. Öfke nöbetlerimizi şiddet şeklinde geçiriyoruz. Dışarıdayken iletişime geçtiği kişi benim, onu dışarıya çıkaran, onunla sosyalleşen kişi benim, şiddeti bana uyguluyor; içerideyken anne, onunla iletişimde, hani, işini kiminle çözecekse ona çözdüremediği noktada şiddet uyguluyor Veysel ne yazık ki. Hem kendine de yapabiliyor bunu, kendine de zarar veriyor, bize de zarar veriyor. Öfke nöbetlerinin ne zaman, ne için, nerede açığa çıkacağı belirsiz. Kırmızı ışıktaki bile durup sinirlenip o anda direkt elini ısırp bir tane şey yapabilir ve bunu devam ettirebilir. Ya da ne bileyim, karşıdan karşıya geçerken ya da mesela alışveriş merkezinde bir mağazada ona kıyafet alırken orada sinirlendi ve orada hırpaladı falan. Bunu her zaman, biz, marketlerde,

sokaklarda, birçok yerde yaşıyoruz. Bu kısmı halledebiliriz çünkü yedekte eşimi tutuyorum ben hep hani bir durum olduğunda. Acil durum butonu diye yazdım ya bu o aslında. Öfke nöbetlerinde bir acil durum butonumuz yok. Benim durum butonum eşim oluyor, onu arıyorum, yedekte bekletiyorum ki hemen müdahale edebilsin sürece, edebilirse tabii, koşulları uygunsa eğer şeklinde. O süreci atlatmaya çalışıyoruz ama mesela gece ablam tek başına, Özge, Veysel, yani 3 insan var, biri çocuk, dediğim gibi, asperger teşhisi almış, biri yetişkin otizmli, öfke nöbeti geçiriyor, şiddet uyguluyor, ablamın boğazına sarılmış gecenin bir vakti ve ablam... Şimdi ben merak ediyorum ne yapmalılar? Yani yalnızlar ve ne yapmalılar? Bunun gibi. Bu süreçte ne yapabiliriz? İşte, bu noktada yapılabilecek bir şey olmalı. Yani ben hastaneyi mi aramalıyım, ambulans mı çağırmalıyım, o noktada ne yapacağımızı bilmiyoruz ve eğitim almadığımız için bu sürecin böyle olduğunu düşünüyordum açıkçası, bizim hatamız yüzünden, bizim bilgisizliğimiz ve cahilliğimiz yüzünden bu çocuk bu hâle geldi ve biz onu ihmal ettik, kendi yaşam koşullarımız, maddi, manevi koşullar... Ki, Özge'ye de mutlu bir çocukluk vermeye de çalıştık bu arada sürekli olarak. Teyze olarak onun tek arkadaşı benim bu arada çünkü ortak dilimiz, kitabımız var, oradan bir dil yakalayabildik. Benim dışımda kimseyle iletişim kurmuyor, odasına kapatmış vaziyette kendini. Özge mutlu bir çocuk olsun, babasının yokluğunu hissetmesin, aynı zamanda da ağabeyinin bu krizlerini, öfke nöbetlerini, hani, seslerini, uykusuz geçen gecelerini bir şekilde tolere edebilelim. “Yine de buna rağmen, bak, mutlu bir dünya, biz yine de hep birlikteyiz”i vermeye çalıştık ama buna rağmen çok mutsuz. Kendi tabiriyle “o cehennem”den kurtulmaya çalışan bir kız çocuğu aslında. Bir şekilde bu süreci atlatmaya çalışıyoruz ama ben bu süreçte vakıflarla ve derneklerle de görüşmeye çalıştım, hani, ne yapabiliriz, ben ne yapabilirim, çocuğa eğitim aldırmadık, bu yüzden bu hâle geldi gibi ama aslında ondan kaynaklı değilmiş bu durum. 20 yaşına kadar eğitim alan bir otizminin velisiyle görüştüm dün, o da aynı şeyleri yaşıyor. Eğitim almış olmasına rağmen yüzde 80 ağır engelli, 24 yaşında erkek çocuğu, o da obez ve şu anda aynı şekilde babasını kırmızı ışıktaki parçalayabiliyor. Yani demek ki biraz da bu gelişimin... Daha doğrusu, yaşla doğru orantılı olarak yetişkin çocuklarda görülen sıkıntılar üç aşağı beş yukarı böyle galiba diye düşünüp biraz vicdanımı rahatlattım belki de, bilemiyorum.

Vakıflarla ve derneklerle görüşme çabamda da durumu özetleyip zaten bakım ücretiyle geçinen ablamın tek başına yaşadığını... Baba maddi, manevi hiçbir şekilde, boşandıkları günden beri hiçbir şekilde yok, maddi-manevi, görüntü olarak, hiçbir şekilde yok. Yani resmen adam o gün ölmüş gibi, öyle düşünebilirsiniz. Hiçbir şekilde haber almıyoruz, nerede olduğunu da bilmiyoruz; böyle bir kişi. Boşuna korkmuşuz aslında baba kaçırır diye, bu da bir handikabımız olmuş, bizim gereksiz yere paniğimiz olmuş oldu o dönemde. Konuşup durumu anlattığımda “Devletin yardımıyla geçinmeye çalışan tek başına bir kadın, ne yapabilirsiniz? Bu çocuk obeziteye doğru gidiyor ve obezite onu mahvedecek.” dediğimizde, bize hiçbir şey yapamayacaklarını söylediler ve tam tersi, işte, saati 600 lira gibi bir rakam söylediler. O zaman 18-19 yaşlarındaydı Veysel, 120 kiloydu ve daha da artmaya devam edecekti. Bize sadece eğitimi, yani yaz sporu, yaz kampı, hani, alın çocuğu, ben getirip götürmeye çalışayım... o zaman bu şiddet davranışları da yoktu. Toplu taşıma da kullanabiliyorduk Veysel’le o zaman, beraber müziğimizi takip gezebiliyorduk, kumpir yemeye gidiyorduk, baş başa çok güzel zamanlarımız geçti bu son iki yıldan önceki zamanlarda, o takıntılarına, krizlerine rağmen çünkü şiddet yoktu, korkmuyordum en azından. Ben şu an korkuyorum. Biraz sonra buradan gideceğim, bugün banyo günü mesela, çünkü yarın sabah doktora gidecek, doktora gideceği için -diş doktoru, uyutularak dişi çekilecek sabah erkenden üniversite hastanesinde- o yüzden, bugünden Veysel’i hazırlamamız lazım; banyo yapacağız, tıraş olacağız, tırnaklarımızı keseceğiz ve bunun akabinde, bir rutini, onun bir rutini aslında, benimle paylaştığı, benimle başlayan bir rutinin devamında dışarı çıkacak. Banyo yaptığında biliyor ki dışarı çıkacak. Dışarı çıkma kısmını, ablam tek başına korktuğu için yıllardır ben yapıyorum. İşte, kenarda da buton olarak eşimi tutuyorum. Bu şekilde bir programımız var. Birazdan onu yaşayacağız ve bunu

her yaşama evremizde ben korkuyorum, ablam da korkuyor. Korktuğumuz bir çocuğumuz var ama çok seviyoruz, asla bir yere bırakmak istemiyoruz, bırakmak zorunda kalmak da istemiyoruz. Bu yüzden de bizim aslında yalnız olmadığımızı hissetmeye ihtiyacımız var, maddi, manevi desteğe ihtiyacımız var. Ben yakın zamanda Ufuk Hoca'yla iletişime geçtim, çok sağ olsun, beni dinledi ve dinler dinlemez de içinden geçen ilk şeyi söyledi: "Bir yaşam koçu gibi birini ayarlayalım, eğitilmiş bir insan ve gelsin, size destek olsun." Çünkü en azından bu dışarı çıkışlarında o gün beraber çıktık o kişiyle ve kendimi güvende hissettim, kendisine de belirttim zaten bu durumu. Bunun gibi aslında. Birlikte olduğumuzu, bir arada bir şeyler yapabileceğimizi, ablamın yalnız olmadığını, benim gücüm yetmiyor ama gücü yeten insanlar tarafından önemsendiğini bilmek istiyorum, görmek istiyorum ve Hatice Hanım'la, okulunda hocasıyla görüştüğümde söylediği şey asperger sendromu konulan kız çocuğuna, kız kardeşine "Bir an önce o evden ayrılması gerekiyor, aynı evde birbirlerini tetiklerler ve birinden birini kaybedersiniz, kız çocuğunu kaybedersiniz." dediler; ki, çok korkuyoruz çünkü Özge çok başarılı bir kız, çok güzel resim çiziyor ve doğuştan yetenekli. Ben mesela ilk TÜBİTAK kitapları alırdım ona sürekli. Kitapçımı bu arada ben, o yüzden kitap ortak dilimiz. Bu arada, az önceki "Süper İyi Günler"i de okuyordum, geçen de elimdeydi hatta, çok da keyifli bir kitap, gerçekten hepinize tavsiye ederim, "Küçük Prens" tadında, muhteşem bir kitaptır. Bunları paylaşıyoruz biz Özge'yle, işte, resimler çiziyor falan ama dediğim gibi, inanılmaz asosyal, içine kapanık ve onun bu başarısı bu olumsuz davranışlarını, daha doğrusu, nasıl anlatabilirim, yani bu kadar başarılı bir çocuğun kaybedilmemesi gerekiyor, bunu nasıl kazanabiliriz tekrar, bilemiyorum, bu konuda da desteğinizi ve yardımınızı istiyorum. Uzmanlarsınız, yetkililersiniz, bilirsiniz, ben bilmiyorum, bilmek istiyorum.

BAŞKAN – Tamam.

FATMA ÖZEN – Bu kadar.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

FATMA ÖZEN – Çok özür dilerim, bitti dedim ama, yetişkin otizmlilerin birçok sıkıntısı var ya, mesela biz ister istemez bu öfke nöbetleri yüzünden hep dışlanıyoruz yani daha doğrusu, dışlanıyoruz demeyeyim, kendi kendimize dışlanmak zorunda kalıyoruz, çocuğu eve kapatmak zorunda kalıyoruz ister istemez çünkü o kırmızı ışıktaki öfke nöbetini yaşadık ya, ne yapıyoruz, bir daha çıkmıyoruz ya da korkuyoruz, başka bir şey yapmıyoruz ya, toplum ister istemez itiyor bizi zaten yalnızlığa, biz kendi kendimiz itiliyoruz zaten. O yüzden ekolojik yaşam köyü gibi bir projemiz var. Yani "projemiz var" demeyeyim, benim amatörce, çıkış yolu ararken düşündüğüm bir şey. Herkes de düşünmüş, sonra baktım ki sadece bana ait bir şey değilmiş. Eğer biz yetişkin otizmliler hep bir arada yaşarsak, bir arada kendi toplumumuzu oluşturursak, birbirimizi desteklersek sanırım çok mutlu olacağız, çok güvende olacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum. Yine size de soru soracağız.

FATMA ÖZEN – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Vildan Hanım Vekilimizin önerdiği Muhammed Metin.

Muhammedciğim, sen şöyle ortaya geç.

Muhammed Metin CP hastalığı olan ama bence çok başarılı, güzel bir sunum yapacak inşallah.

3.- CP hastası Muhammed Metin'in dinlenmesi

MUHAMMED METİN – Öncelikle, hepinize merhabalar Sayın Başkanım, sayın vekillerim, değerli uzmanlar.

BAŞKAN – Çok rahat ol, rahat, her şeyi söyle.

MUHAMMED METİN – Ben biraz heyecanlıyım.

BAŞKAN – Hepimiz heyecanlıyız. Bu mikrofonu görünce biz de böyle garip durumlara düşüyoruz, onu bil yani, biz de heyecanlıyız, sadece sende değil.

MUHAMMED METİN – Teşekkür ederim öncelikle davetleriniz için Sayın Vekilime ve sizlere.

1997 Diyarbakır doğumluyum. 4,5 yaşında serebral palsi tanısı aldım, ama serebral palsi tanısını bir nöroloğun yanında almayıp aslında bir ortopedistin yanında aldım. Belki de bizim burada da yaptığımız bir yanlış vardı. Ortopedistim aslında çok iyi bir doktordu belki de, 8-9 yaşına kadar herhangi bir problem yaşamadım, ondan sonra başka bir doktor önerisine yöneldik ve o doktora gittik, tıbbi sorunlar yaşadık ondan sonra. Ama benim burada aslında temel anlamda yaşadığım en önemli sorun ise... Anayasa'nın 42'nci maddesinde çok açık belirtilir zaten herkesin eğitim hakkının olduğu ve herkesin tam ve eşit şekilde katılımının gerektiği. 7 yaşında ben bir okula ailemle birlikte başvururken okul müdürü beni okula alamayacağını ve bunun nedenini şöyle açıkladı: "Burada herkes normal, sen engelsiz öğrencilerin yanında, normal öğrencilerin yanında ezilirsin ve okul çok kalabalık, dolayısıyla okul sana uygun değil, ezilmemen için burada senin okumanı önermem." Başka bir okul veya başka bir eğitim kurumu önerisi olup olmadığını sorduk birlikte ve özel eğitime gitmem gerektiğini belirtti. Özel eğitim kurumuna gidiyordum ben zaten ama buradaki temel sorun ise hâlen devam ediyor, özel eğitim kurumlarının bireyin gelişimine ve akademik yaşamına katkısı çok fazla değil, yani katkısı yok çünkü, neden; kırk beş dakikalık dersler, bu program bağlamında bir şeyler öğreniyoruz evet ama tamamen akademik yaşamımıza yansıyacak şekilde bir şeyler öğrenemiyoruz. Daha sonra, 7 yaşından 12 yaşına kadar okula gidemedim. 10 yaşında Ankara'ya geldiğimizde de iki yıl içerisinde okul arayışlarımız oldu, yine kabul edilmediğimiz okullar oldu. Daha sonra, RAM raporunu yenilemek üzere bir rehberlik araştırma merkezine gittik. Her ne kadar yapısı itibarıyla değiştirilmesi gerektiğini düşündüğüm, birtakım değişikliklerin olması gerektiğini düşündüğüm rehberlik araştırma merkezinin büyük bir katkısı oldu bana; eğitime teşvik ve yönlendirme. 12 yaşında Ankara Çayyolu'nda Millî Eğitim Bakanlığı ve Serebral Palsili Çocuklar Derneğinin ortaklığında hayata geçirilmiş ve ülkemizde aslında çok iyi bir örnek, tersine kaynaştırma eğitimi sağlanan ilk örnek. Ben orada bir yılda hızlandırılmış eğitim alarak beş sınıfı tamamlamaya çalıştım öğretmenlerimin, eğitimcilerimin desteğiyle, üç yılımı ise müfredat dışında tamamlayabildik. Daha sonra Kaynakçılar İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi... Aslında ben Keçiören'deyim, benim okulum Balgat'ta. Okulumun fiziki erişilebilirlik sorunlarının az olması, daha da bana uygun olması nedeniyle Balgat'a gitmek durumunda kaldık. Okul zaten bana uzak yani benim ondan verim almam mümkün değil. Dolayısıyla, benim burada zaten... İleride bahsedeceğim ama, bütün okulların... Hani, evet, SERÇEV'in ortaklığında iki okulumuz var; SERÇEV Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Gökkuşluğu okulumuz, bunlar çok güzel örnekler fakat herkesin ulaşabileceği örnekler değildir ve dolayısıyla, baktığımızda, özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan engelliler -engelli öğrenci adayları diyeceğim onlara- maalesef okullarına erişemiyorlar. Bana kalırsa, ben bunu Sayın Yusuf Tekin'e, henüz Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarlığı döneminde kendilerine de belirttim her okulun erişilebilir olması gerektiğini ve her eğitimcinin bu noktada eğitilebilir olması gerektiğini çokça belirttim kendilerine. Bu noktada beni desteklediler zaten. Daha sonra, işte, Gökkuşğında eğitim ve öğretim hayatım devam ederken biraz da "Serebral palsi nedir?", "SERÇEV kimdir?", bunu araştırmaya başladım ve baktım ki sivil toplum ve sivil alan gerçekten muazzam bir alan, sorunları çözebileceğimiz en önemli alan, özellikle engelli camiası için bu yüzden ben de buna dâhil olmalıyım dedim ve henüz 8'inci sınıftayken, 2014 yılında biraz engellilikle ilgili araştırmalar yapmaya başladım ve 2016 yılı nihayetinde bir rapor ortaya

çıkardım: Sosyal Hayata Katılım ve Engelsiz Yaşam Raporu. Bu raporun amacı aslında, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nde belirtilen ana tematik hakların, tematik hak alanlarının verimli kullanılmasını teşvik etmesi yani kendi önerilerimle. Bu önerilere geçeceğim zaten fakat şu anda 40 öneri maddesini okumam zaman kısıtlılığı nedeniyle çok doğru olmaz, o yüzden birkaç madde belirledim. Ama bunun öncesinde şunu da belirtmek istiyorum...

BAŞKAN – O raporu bize vereceksin değil mi?

MUHAMMED METİN – “Mail” olarak iletmem iyi olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Tamam.

MUHAMMED METİN – Bu rapor ama şöyle: “Sivil Düşün” Avrupa Birliği Programı desteğiyle kitaplaştırılarak bütün kamu kurumları, üniversiteler, aile, engelli birey ve ailelerine ulaştırılmaya çalışılacaktır. Bunun üzerine çalışıyoruz Sivil Düşün’le birlikte. Muhtemelen kasım sonu gibi kitap hâlini almış olacaktır. Yine Komisyona iletme isterim o kitapları basılı bir şekilde sizlerin desteğiyle.

BAŞKAN – Önerilerini bize önceden ilet çünkü kasımdan sonra bizim toplantı bitiyor.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Kitap hâlinde basıldıktan sonra gönderebilir.

BAŞKAN – Gönderecek de bize önerilerin varsa yapılmasını arzu ettiğin, önceden gönderebilirsin.

MUHAMMED METİN – Tamam.

BAŞKAN – Bir de mümkünse her toplantıya da katılabilirsin, burada dinlersin. Hatta söz istersen söz de vereceğiz daha sonra toplantılarda.

MUHAMMED METİN – Çok teşekkür ederim desteğiniz için.

1’inci maddeye geçtiğimizde aslında her engel grubunun yaşadığı bir problemdir. Zaten buradaki konuşmacılarımız da belirttiler, 2 değerli konuşmacımız, engelli bireylerin aslında aileleriyle birlikte yaşadığı bir problem var: Engelli bireylere sahip aileler, özellikle anne-babalar, çocuğun, bireyin engel durumunu öğrendikten sonraki süreçte çok zorlanıyorlar, bu süreci kabullenmeleri ve engelli bireyin nasıl, daha doğrusu kendilerini nasıl engelli bireye adapte etmeleri gerektiğini... Ben burada şunu düşünüyorum: Hani, diyoruz ya engellilerin sosyal yaşama entegrasyonu, aslında toplumun engellilere entegrasyonu gerekli bana göre çünkü aslında biz toplum olarak engelliliği kabul edemedik henüz, belki de bu anlamda birçok arayışa girmemiz gerekiyor ne yapmamız gerektiğiyle ilgili. Hızlıca öneriyi okumak isterim izninizle... Engelli bireylere sahip aileler, özellikle anne-babalar, çocuğun, bireyin engel durumunu öğrendikten sonra yeni bir döneme alışmakta bir hayli zorluk yaşamaktadır. Her ne kadar engel durumuna göre değişiklik gösterse de bütün engelli birey ve ailelerinin yaşamı bu noktada zorlaşmaktadır. Engel durumu ve gelişim süreçleri nedeniyle anne-baba fikir ayrılıkları yaşıyor, kabullenme sorunları oluyor, boşanma oluyor, hatta anne yalnız kaldığında intihar durumları bile olabiliyor. Bunların örneklerini zaman zaman görebiliyoruz. Burada temel istediğimiz şey, aile bütünlüğünün sağlanması ve bu durumların olmaması için, yani psikolojik danışmanlık destek hizmetlerinin verilmesi gerekir, yani her ailenin bir danışmanı olması gerekir diye düşünüyorum. Eğer her ailenin danışmanı olması zor ise ya da işte, o danışmanın eve gitmesi zor ise, sağlanması gerçekten zor ise, şöyle bir şey de yapılabilir diye düşünüyorum: Bizim aile hekimliklerinde zaten aile hekimimiz ayrı var ama mesela aile hekimleriyle birlikte bir psikoloğun, bir sosyal hizmet uzmanının olması ve gerektiğinde o engelli bireye veya yaşlı bireye dahi yönlendirme yapabilir diye düşünüyorum. Yani her aile hekimliğinde bir psikoloğun ve bir sosyal hizmet uzmanının görevlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum. 2010 TÜİK araştırmasına göre, engelli bireylerin özel eğitimde bir psikologları var. Her

özel eğitimde psikolog var zaten görevlendirilmiş. Ancak bu bireyin sosyal yaşamına katkı sağlamaz ya da ailesiyle birlikte daha verimli bir yaşam sürdürmesine yönelik katkı sağlayamaz özel eğitimde görevli olduğundan dolayı. Şu anki durum bu şekilde.

İkinci bir durum ise, bizlerin, yani sokağa çıktıktan sonra -sosyal yaşamın ilk evresi aslında sokağa çıkmak belki de- yaşadığımız ön yargılar var. Bu ön yargıyı kırmak biraz zor. Türkiye toplum olarak engelliye baktığında bir suçluluk kompleksine giriyor. Bu suçluluk kompleksi iki davranış biçimi geliştirir bana göre: Kaçış veya göz ardı etmek, ikinci şey ise, aşırı ilgilenerek, sadaka vererek vicdanını yatıştırma. Her iki durum da bir ortak suçluluk duygusunun ürünüdür. Yani özellikle sadaka vermek, aşırı ilgilenmek ya da mesela otobüsten inerken istenmediği hâlde yardım etmek, bunlar toplumumuzda yaygındır. Örneğin, ben bir market işletmecisinin elma vererek vicdanını yatıştırmaya çalıştığını bile gördüm. Örneğin, bir önceki Meclis görüşmesinde Meclisten tam çıkarken yoldan geçen bir beyefendinin para teklif ettiğini gördüm. Bunları kendi üzerimde yaşadım maalesef. Yani, bunların yaşanmaması... O nedenle, bir de insanların... Eğer bu tür durumların olmamasını istiyorsak -hızlıca anlatayım- Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer ilgili bütün bakanlıklar bir eğitim modülü oluşturmalıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı mesela kendi hutbe ve vaazlarında bunu söyleyebilir ama Diyanet İşleri Başkanlığının özellikle dikkat etmesi gereken husus bence şudur: Onu kaderci bir bakış açısıyla anlatmamasıdır, işte, “Engelli oldu, vah vah!” gibi bir bakış açısını insanlara empoze etmemesi gerekir diye düşünüyorum. Çünkü “dın kültürü ve ahlak bilgisi” kitaplarını incelediğimizde, işte “60 yaşındaki Mehmet amcaya 7’nci sınıf öğrencisi Ali yardım etti.” dediğimizde, aslında belki de bu durumda biraz kaderci bir bakış açısı olduğunu görüyoruz. Engellilik bütün toplumun eğitimidir; önce bireyde başlamalıdır, sonra ailede başlamalıdır, aileden sonra sokakta başlamalıdır, toplumun bütününde başlamalıdır. Ama bizim, bunu, bakanlıklarla birlikte yapmamız gerekiyor; bakanlıkların, sivil toplum kuruluşlarıyla, eğitimcilerle, aktivistlerle bir araya gelerek bunu yapması gerekiyor. Sağlık Bakanlığı kendi modülüyle yapabilir, kendi formatında; Aile Bakanlığı başka bir modülle yapabilir, yine Milli Eğitim Bakanlığı EBA sistemi üzerinden yapabilir. Bunlar olması gerektiğini düşündüğüm, önemli şeyler.

Bir de, ben çok fazla toplu taşıma kullanmak durumunda kalıyorum. Toplu taşıma kullanmak benim için güzel bir şey ama erişilebilir değil; o nedenle, yani, bana göre başka bir yöntem bulunarak engelli bireyin istediği her saatte her yere erişimi sağlanmalı. Ücretsiz ya da düşük maliyetli bir şey olması gerekiyor ki burada bir zorluk yaşanmasın.

Benim buradaki, toplu taşımadaki temel şikâyetim şudur: Mesela küçük bir alan var; tekerlekli sandalye için ayarlanmış, ayrılmış bir alan ve orada zaten ibaresi bulunuyor “Burası tekerlekli sandalye alanıdır.” diye ama bununla beraber, tekerlekli sandalyeyle birlikte bir puset, bir yürüteç girebiliyor yani ben 4 tane aracın o alana girdiğini ve sıkıştığımızı biliyorum.

Onun dışında, toplu taşımayla ilgili bir başka husus ise şudur: Orta kapıda bir rampamız var. Yani, genellikle manuel oluyor ama lift de olsa açılmıyor, lift açılmıyor. Manueli de insanlar yardımıyla açabiliyoruz; ben, o yüzden, insanların yorulmaması için de kendi yürüteçimi kaldırarak o sorunu aşmaya çalışıyorum. Ama tekerlekli sandalyeli birini düşünersek ya da akülü sandalye kullanan -daha ağır bir metal ya- bir kişiyi düşünersek, o rampanın açılması gerekiyor ki ona erişebilsin. İşte, bu sorunun yaşanmaması için, tüm bu sorunların yaşanmaması için, engelli bireylerin daha rahat erişebileceği araçların tahsis edilmesi ve onlara özgü olması gerektiğini düşünüyorum. Bunu yapamıyorsak bile, toplu taşımada o orta kapının liftinin ya da rampasının kendiliğinden açılabilmesini sağlayacak bir yöntem var mıdır, bilmiyorum, eğer böyle bir şey varsa daha mantıklı ve daha doğru olur diye düşünüyorum yani bu şekilde.

Onun dışında, şehirler arası otobüsler bizim için çok önemli bir husus. Şehirler arası otobüslerle ilgili olarak bir yetkilimize önerimi sunduğumda “Zaten kimse şehirler arası otobüs kullanmıyor, herkes uçak kullanıyor.” dedi. Uçak bile erişebilir değil, onu bir kenarda tutmak gerekiyor ama şehirler arası otobüs kullanan binlerce engelli var çünkü maliyet olarak daha uygun geliyor. Ben mesela bu yıl içerisinde 3 defa şehirler arası otobüs kullandım. Yani, aparatımı bagaja aldıktan sonraki kısımda -ben kendim yürüyebiliyorum- ben bile çok zorlandım. Kapı aralığının geniş olmaması, 4-5 basamaklı olması gibi gibi sorunlar olduğu için şehirler arası otobüs bize durumun çok kötü olduğunu gösteriyor aslında. Yani, herkes için maliyeti uygun değil ki araç alsın, kendine özel aparatlar yaptırınsın araç için. İşte, bunları düşünmek, bu sorunları çözmek için de bence daha farklı yöntemler izlemeliyiz. Örneğin EGO’da olduğu gibi, tekerlekli sandalyenin... Yani, EGO’nun, tabii, problemleri var ama şu anda şehirler arası otobüslere göre çok daha erişilebilir. İşte, EGO mantığıyla yani şehir içi toplu taşıma mantığıyla şehirler arası otobüsleri de dizayn edebiliriz diye düşünüyorum, etmemiz gerektiğini de düşünüyorum.

Onun dışında, park sorunları var yani insanlar araçlarını kaldırımlara park ediyorlar. Bu, aslında, normalde cezai yaptırıma tabi bir durum yani 580 lira kadar cezai yaptırım var ama burada da temel problem şu: Ara sokaklarda oluyor genelde yani trafik polislerinin olmadığı yerlerde oluyor; kalabalık bir yerde olmadığı için herkes bu durumdan artık bıkmış durumda. Yani, benim mesela kaldırımları kullanmam gerekiyor çünkü onun ötesinde bir cadde var, ben oraya çıksam kaza yaparım korkusu da var bende ki ben bugüne kadar hiç kaldırım kullanmadım hemen hemen, hep caddede yürümek durumunda kaldım. Kaza tehlikesi hiç mi olmadı? Gerçekten oldu benim için de. İşte, bu durumların yaşanmaması için, bana göre, şöyle bir şey yapılabilir: Cezai yaptırımların daha fazla olması -yani para kısmı, ödenek kısmı ayrı- daha farklı cezai yaptırımların ortaya çıkması, bunun ötesinde, kamu spotlarının olması gerektiğini düşünüyorum, ilgili kamu spotlarının yayınlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu noktada, ne yapmak gerekiyor? Vatandaşların aktif olduğu saatlerde kamu spotları yayınlanarak, bu durumun nelere mal olduğunu, neleri getirdiğini tariflemek gerekiyor diye düşünüyorum, kamu spotu bu konuda yardımcı olacaktır diye düşünüyorum. Ama bu tek başına yeterli değildir; bunun yanında, uzmanlarla oturup konuşup belki başka yöntemler de bulunabilir diye düşünüyorum.

Başka bir husus ise şudur: Türkiye’de çok fazla rampa var, görüyoruz rampaları ama bu rampaların eğim, yükseklik ve genişlikleri engelli bireylere uygun yapılmıyor. Burada temel sorun, uygun yapılmadığı için insanların yaşamlarının biraz daha tehlikeye düşmesi... Yani, o kadar dik rampalar görüyoruz ki olağan gelişim gösteren bireyler dahi geçerken ya da o rampadan inerken bir kaza sonucu farklı bir şey gelişebilir onlarda. Burada da mesela şöyle bir şey yapılabilir: Yerel yönetimler ile üniversitelerin mimarlık ve mühendislik fakülteleri birlikte çalışabilir; aynı zamanda, ergoterapi uzmanlarının da bence işin içerisinde olması gerekiyor çünkü ürünün uygunluğuna dair onların da görüşleri olabiliyor. Öncesinde, mimar ve mühendislik fakültelerinde, engelli bireylerin veya aslında bütün bireylerin yaşamlarını kısıtlamadan nasıl ürün ortaya çıkabilir, o önemli, bunun söylenmesi lazım.

Ben bir toplantıya katıldım, o toplantıda mühendislik fakültesi öğrencileri vardı çoğunlukla, onlara “Evrensel tasarım ilkelerini biliyor musunuz ve bunu dersinizde görüyor musunuz?” diye bir soru sordular; evrensel tasarım ilkelerini derslerinde görmüyorlarmış ve bilmiyorlar. Dolayısıyla, zaten engelli ya da yaşlı bireylere ya da çocuklara ya da puset kullananlara uygun bir ürün ortaya çıkaracaklarını zannedemiyorum yani çünkü bu noktada evrensel tasarım ilkeleri çok önemli bir yerde. Bana göre, mimarlık ve mühendislik fakültelerinde evrensel tasarım ilkeleri bir müfredat içine alınmalı, o müfredatta... Diyelim ki tez hazırlıyor o öğrenci, o tezinde mesela ilgili danışman şöyle bir şey diyebilir: “Sen, engelli bireylerin yaşamını kolaylaştıracak ürünleri ortaya çıkarabilmek için bir tez hazırla ve o tezini uygula.” Uygulamalı tez olmalı. İşte, örneğin, bir rampa yapılırken nelere

dikkat edilmeli, bunu o tezinde uygulamalı olarak göstermesi lazım ki o rampa düzgün bir hâl almış olsun. Yani, bu sorunlar ancak mimarlık ve mühendislik fakültelerinin ve ergoterapi uzmanlarının iş birliğinde, yerel yönetimlerin de desteğiyle çözülecektir diye düşünüyorum.

Şu anda gösteremiyorum ama raporda ben özellikle TÜİK'in 2002 ve 2010 istatistiklerine değinmeye çalıştım. Bu arada, TÜİK'in 2002 araştırmasına göre toplamda 9 milyonu aşkın bir engelli nüfusumuz var; o, engelli nüfus oranına dair verinin de güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum ve bu noktada acil bir tedbir alınması gerektiğini düşünüyorum. Yani, kabaca biz böyle tabir ederiz: Engelli bireylere, hani, 10 milyon diyoruz da, aileleri de işin içine katarsak -çünkü aileler de engelli bireyin yaşadığı sorundan doğrudan muzdarip bir durumda- toplamda 40 milyon nüfusa sahip bir engelli nüfusumuz var Türkiye için düşünüyorsak. O yüzden, daha verimli bir istatistiğin ortaya çıkması için farklı çalışmaların da olması gerektiğini düşünüyorum.

Okullarda erişilebilirliğe değinirken de şöyle bir sorun söz konusu: Okulun fiziki çevresi hiçbir şekilde engelli bireye uygun değil. Örneğin bir deprem oldu ya da herhangi, farklı bir doğal afet oldu; engelli birey nasıl oradan yani binadan çıkış yapabilecek? Okulların erişilebilirliğinin sağlanması için de yine mimarlık ve mühendislik fakültelerinin ve ergoterapi uzmanlarının desteklerinin çok önemli olduğunu ve henüz birçok okulumuzun erişilebilir olmadığını biliyoruz; bunu da UNESCO'nun 2017 yılında yaptığı araştırmaya bakarsak anlayabiliyoruz aslında.

Onun dışında, benim için...

BAŞKAN – Muhammed, bir ara verelim, bir dakika.

MUHAMMED METİN – Tamam Hocam.

BAŞKAN – Şimdi, Birol Bey -tabii, biz bugün davet etmedik, haftaya gelecek- Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri, bizim için çok önemli. Birol Bey hem tecrübeli bu konuda hem de bu işin, belediyelerin başındaki bir kişi. Biz bu toplantımızın sonucunda yerel yönetimlere daha fazla görev, yetki ve sorumluluk -tabii, bunlar bir arada- vermeyi düşünüyoruz. Hatta gerekirse hem Büyükşehir Yasası'nda hem de normal Belediye Kanunu'nda -ismi eskiden 1580'di, değişmiş galiba- yetki verelim yani Meclis olarak yasal düzenleme yapalım diye düşünüyoruz.

Buradan anladık ki Muhammed'i biz biraz geç çağırmışız, bu da bizim hatamız. Aslında Vildan Hanım söylüyordu bana da biz, tabii, olayı çok anlamadık. Demek ki biraz daha önce çağırabilirdik Muhammed'i. Ve Muhammedleri de biraz daha fazla çağıralım.

Sizin burada önemli bir mesaj aldığınızı düşünüyorum ben. Yani, örneğin, dedi ki: "O rampalara bir standart getirilmesi gerekiyor." Belki Belediyeler Birliğiyle, işte, Mimarlar Odasıyla da bu çalışılarak bir standart getirilebilir. Ya, Türkiye, bu standart konusunda, herkes...

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK REHBERLİK UZMANI HİLAL ODABAŞ - Standart var efendim, var ama standardı bulmada ya da uygulamada sorun var.

BAŞKAN – Var mı?

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK REHBERLİK UZMANI HİLAL ODABAŞ - Var Hocam, var.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOSYAL ACAR – Normalde var Hocam, 2000 yılından beri mimarlık bölümlerinde de erişilebilirlikle ilgili dersler var. Ben bu konuyla ilgili çalışmıyorum ama bütün mimarlık bölümlerinde var, hatta bununla ilgili olarak özel dersler yapıyorlar, Ankara genelinde görme engelliler için bisiklet yolu tasarımı gibi çalışmaları oldu. Mimarlık bölümünden

Ankara'daki bütün hocalar, belki, dilerseniz, davet edilebilir. Tüm Türkiye'de erişilebilirlikle ilgili dersleri var ve zorunlu, bununla ilgili projeler de üretmek zorundalar ve hayata da geçiriliyor büyük bir bölümü.

BAŞKAN – Yani, şöyle: Demek ki standart var ama uygulanmıyor. Kime ihale edildiyse “Oraya bir de engelli şeyi yap.” diyor herhâlde, o da yapıyor bir rampa, geçip gidiyor. Demek ki belediyeler bunda... Belediyeler Birliğinin koordinatörlüğünde, Çevre Bakanlığının öncülüğünde...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ MAKBULE ZABCI
- Aile Bakanlığının kontrolünde Hocam.

BAŞKAN – Aile Bakanlığının kontrolünde...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ MAKBULE ZABCI
- İl müdürlüğünde kontroller var zaten.

BAŞKAN – Yani, demek ki biz bu sistemin oturmadığını... Var, zaten Türkiye'de her şey var da uygulamada demek ki hatalar var, bu konuda önemli bir mesaj geldi.

Sizden de bir de, tabii, eğer biz bu konuda belediyelere daha çok görev ve sorumluluk verirsek, daha da yaygınlaştırmayı yani tabana yayılmasını... Çünkü belediyeler de var, belde belediyeleri var, ilçe belediyeleri var, büyükşehir belediyeleri var; böylece, toplumun tüm kesimlerine daha kolay ulaştıracağız. Biliyorsunuz, seçim vaatlerinde de belediyeler, engellilere bol bol “Şunu yapacağız, bunu yapacağız.” diyor; ona “Yapacağız.” değil, “Yapacaksın.” diyelim biz. Sizden bu kapsamda da bir hazırlık, inşallah, bekliyoruz. Söz alabilirsiniz.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Çok özür dilerim...

BAŞKAN – Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Sayın Başkanım, gerçekten, efendim -daha önceki dönemde Millî Eğitim Bakanlığında ve Çalışma Bakanlığında Müsteşar Yardımcılığı yaptığım dönemle de kıyaslayarak- Türkiye Belediyeler Birliğine gelmeden önce beş yıl yürüttüğüm Antalya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreterliği sırasında Belediyedeki yaklaşımın... Engellilerin hayatını kolaylaştırmada halka en yakın yönetim birimi olarak belediyelerin çok hayati, kritik önemde olduğunu fark ediyorum ve burada, engellilerle yapacağımız iş birliğinin bu konuda, hayatın kolaylaştırılması konusunda vazgeçilmez olduğunu biliyorum.

Antalya'da eğer bizim bir kaldırımımızdan engelli aracı geçmezse, orada Mehmet Karavural vardır, o derhâl gelip bize Belediyeyi dar eder. O yüzden, gerçekten engellilerin bu konudaki iş birliği çok önemlidir; ertesi gün başkana şikâyet edilmek istemiyorsa belediye çalışanları, yaptıkları tüm işlemlerde engellileri göz önüne almak zorundadır.

Antalya'da başkanların çok kritik önemde olduğunu burada arz etmek istiyorum. Başkanın yaklaşımı çok önemlidir, başkanın liderliği çok önemlidir ve valilerimizin liderliği çok önemlidir; eşlerinin liderlikleri daha önemlidir çünkü eşleri bu tür konularda çok vakit ayırıyorlar yani belediye başkanlarının eşleri ve valilerimizin eşleri bu, engellilerle ilgili projelerde hep yer alıyor.

Aslında bir hususa vurgu yapmak istiyorum: Belediye mevzuatında bu konuda her türlü düzenleme var yani engellilere yönelik yeniden bir düzenleme ihtiyacı “Şu alanı da düzenleyelim.” dediğimiz bir... “Her türlü yatırımı yapabilir, her türlü harcamayı yapabilir.” diyor çünkü.

BAŞKAN – Yapabilir mi, yapsın mı?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Belki şöyle teşvikler getirmek gerekiyor: Şu anda Meclis Komisyonunda bir teşvik verebilmek gerekiyor.

BAŞKAN – Bir hazırlık yapın, tam; hepsini söylemeyelim.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Belki belediyeye, yaptığı bu yatırımdan dolayı, merkezî idareden bir teşvik verilebilirse o zaman belki belediyeler daha teşvik edilebilir.

Bir de, belediyeciliğin, mimarının ve kentin gelişiminin çok önemli olduğuna inanıyorum. Sizin de yaşadığınız Antalya’da bir iki örnek vermek istiyorum: Antalya’da artık engelli, denize nasıl girebilir; bununla ilgili engelli rampası bizim derdimiz. Engellinin denize girişini sağlayacak engelli rampası yapıyla uğraşıyorduk. Araçlardaki rampa, o geçmişti bizim için. Veyahut da on beş senedir, yirmi senedir Antalya’nın bütün kaldırımları -bu da çok önemlidir- görme engellinin yürütmesine uygun olarak yapılıp Belediye yaklaşımı olarak, hani, başkanlar değişse de kaldırımda engelli yürüyüşüne... Tretuvar yapılırken hazırlanır orası, sonradan yapılandırılmaz. Zaten geçemezsek de Mehmet Karavural gelir, başımıza şey yapar.

Yani, ayrıca, hanımefendilerin ve Başkanımızın liderliğinde, mesela Antalya’da 3 ilçede -Millî Eğitimin desteği çok önemli- Millî Eğitime ait okulların bahçelerinde, sabahdan annelerin getirip, engelli çocuklarını bırakıp, gün boyu gezip, akşamüstü tekrar alıp götürebilecekleri yerler yaptık; anneler o kritik zamanlarını -gerçekten çok ihtiyaçları oluyor- bir günlerini rahat bir şekilde geçirebilsin, normal insanlar olarak geçirebilsin diye öyle yerler yapıldı. Burada başkanlarımızın liderliği çok önemli. Eğer uygun görürseniz ben emrettiğiniz gün -salı gün belediye başkanlarımızın toplantısı var Belediyeler Birliğinde- diğer gün, hangi gün emrederse belediyelerimizin uygulamalarını burada sizlere anlatmak isterim. Kanuni değişiklik ihtiyacı olup olmadığı konularında da açıklama yapmak isterim. Ne zaman emrederse buradayız. Belediyeler Birliğinin en önemli görevi bu konularda destek olmak.

BAŞKAN – Peki, bu Belediyeler Birliği toplantısına biz de katılalım.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Meclis toplantısı şaysız efendim, bütçeyi geçireceğiz.

BAŞKAN – O zaman olmaz. Yalnız, bizim dediğimiz tabii, belediye başkanının inisiyatifine kalsın bu yani belde belediyeleri de bu konuda kendisini sorumlu hissetsin. İnisiyatifine bıraktığımız zaman birisi ilgileniyor, biri ilgilenmiyor, o olmuyor orada.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Mevzuat çerçevesi konusunda mutlaka açıklama yaparım efendim.

BAŞKAN – Mevzuatta bir iki ilave bir şeyler yapabiliriz diyorum.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Başüstüne. Onunla ilgili bir düzenleme getireceğiz.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Haftaya sizden çok önemli...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Ben emrettiğiniz gün -salı günü hariç- bizzat gelip...

BAŞKAN – Çarşamba günü, size bildireceğiz, arkadaşlarımız temas kuracak.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Peki, saate göre hazırlık yapıp geleceğim.

BAŞKAN – Peki, hayhay, çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ DOÇ. DR. BİROL EKİCİ – Saygılar sunuyorum, emirlerinizi bekliyoruz.

BAŞKAN – Antalya’ya da ziyareti düşünüyoruz bu arada.

MUHAMMED METİN – Bunun dışında önemli bulduğum bir madde daha var ve çok önemli ama “Bu noktada çok da yapılacak bir şey yok.” deniliyor. Konut içi erişilebilirlik çok önemli. Özellikle de çoğunlukla Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde bulunan müstakil yapıdaki, gecekondularındaki evlerde erişilebilirlik sorunu çok fazla var. Yani bir çocuk için de tehlike arz eder bir yaşlı için de bir başkası için de tehlike arz eder. Düşünelim ki o evlerden birinde engelli bir birey yaşıyor, hatta tekerlekli sandalyede bir birey yaşıyor yani evin içerisinde erişimi engelleniyor çünkü tamamıyla yapısal anlamda kendisine uygun değil ve kendi imkânlarıyla aile onu erişilebilir hâle getiremiyor yani yaşadığı evi. Ben bunu, bu öneriyi Aile Bakanlığındaki bir yetkiliye sunduğumda “Aile fedakârlık edecek -maalesef ki öyle dendi yani- ve kendi evini metropole, daha yaşanabilir, daha konforlu bir alana taşıyacak.” dendi. Ya ailenin durumu iyi değilse ve bunu yapamıyorsa o zaman kaderine razı mı gelecek? Böyle bir şey olmaması gerekiyor. Benim bu noktadaki önerim şu: Yani diyelim ki o ev erişilebilir değil, Aile Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı başta olmak üzere diğer ilgili kurumların iş birliğiyle bir portal hazırlanır, bu portalda -yani her yer için, herkes için geçerli bu- evin erişilebilirliğiyle ilgili bir düzenleme getirilir, başvuru yapar başvuru sahibi ve denilir ki: “Benim evim şu şu nedenlerle erişilebilir değil, şu şu nedenlerle engelleniyorum ve bunlar yapılırsa, bu düzenlemeler getirilirse ben daha rahat bir şekilde yaşayabilirim o evde.” Bu bilgiler portale kaydedildikten sonra işte Aile Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı ilgili uzmanları tarafından değerlendirilir, ilgili mimarlar, ergoterapi uzmanları ve diğer ilgili kişiler o evi ziyaret eder, neresi gerçekten erişilebilir değil ve kişinin yaşamını kısıtlayan bölge, ona dair küçük düzenlemeler yaparak o evin daha erişilebilir ve daha yaşanabilir hâle gelmesi için çalışmalar yapabilirler diye düşünüyorum. Ama burada da şöyle: “Konut içi erişilebilirliğe çok fazla karışılmıyor çünkü özel mülkiyet olduğu için bu noktada bazı sorunlar yaşanabilir.” denilmekte. Aktivistler de bu görüşü dile getirdiler ama bana göre her ne kadar özel mülkiyet olsa bile, her ne kadar devletimiz bu noktada müdahale edemezse dahi -yerel yönetimler başta olmak üzere- kişinin erişilebilirliği ve yaşam standardının yükselmesi her şeyden önemli olduğu için bu portalın oluşturulması ve erişilebilir bir yaşamın, erişilebilir bir yaşam ortamının oluşması gerektiğini düşünüyorum.

Onun dışında, eğitim kısmına hemen geçtim. Bizim eğitime erişimimiz zaten çok kolay değil çünkü bu bizim ön yargılarımızdan kaynaklı bir durum. Bu ön yargıların olmaması için “Eğitimde Engel Yok” diye -ya da adı her neyse ben bu şekilde uyarladım- bir portal oluşturulmalı ve bu portal kesinlikle öğretmenlerin, idarecilerin, velilerin, öğrencilerin -velilerin dahi çünkü- sorumluluğunda olmalıdır yani bu portal velilerin, öğrencilerin, idarecilerin, öğretmenlerin erişimine açık olmalı ki okulda bulunan engelli öğrenciyle nasıl iletişim kurulmalıdır, bu öğrenilmeli. Ben mesela lise öğrencisiyken hep bununla karşılaşıyordum: Yani olağan gelişim gösteren öğrenciler kendi aralarında “Spastik misin, özürlü müsün, sakat mısın?” gibi kavramlar kullanıyorlardı. Evet, sakatlık, özürlülük kavramları var; sağırılık, körlük, spastik kavramları var ama bunların tanımları doğru bilinmediği için ve topluma farklı bir şekilde empoze edildiği için, aktarıldığı için biz yanlış anlıyoruz. Hani birçok insan diyor ki: “Özürlülük, sakatlık, körlük ve sağırılık bunlar ağır kavramlar, bunun toplumdan tamamen kaldırılması gerekiyor.” Ama bana göre bu kavramların toplumdan kaldırılması doğru bir şey değil çünkü özürlülük, sakatlık, sağırılık ve körlük bunlar bizim yaşadığımız biyolojik etmeni tariflerken engellilik ise tamamen toplumsal ve sosyal bir kavramdır. Bana göre herkes erişemediği durumda engellenmektedir. Engellendiğimiz için de aslında engelli olmuş oluyoruz. Ben bugün bir kişiye desem ki: “Benim evimde perdeyi takacaksın ama o perdeyi yükseklik yardımı almadan takacaksın.” Buyursun taksın, mümkün değil bence. Dolayısıyla eğer ben o yükseklik yardımı almasını engellersem, aslında

onu engellemiş oluyorum, işini yapmasını engelliyorum. Daha sonra “engelli” diyorum kendisine. İşte, toplumda bu bilinmediği için veya bu tür şeyler bilinmediği için engelli iletişimi de zorlanmaktadır. Engelli bireylerin yaşadığı sorunlar, sosyal yaşamda nasıl etkin bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerine dair Millî Eğitim Bakanlığı desteğiyle -bu EBA’yla bile mümkün olan bir şey ama farklı bir portal da kullanılabilir- bir portal ortaya çıkacak, bu portalde öğrenciler, öğretmenler, veliler, herkes engelliliğinin ne olduğunu, ne olması gerektiğini hepsini bilecek ama portal sadece öğretmenlerin desteğiyle ortaya çıkacak bir portal değil yani aktivistler de bu noktada destek sağlamalıdır, sivil toplum kuruluşları, Millî Eğitim Bakanlığı, diğer ilgili devlet kurumlarımız, bunların hepsi birlikte bir portal ortaya çıkararak daha engelsiz ve daha sorunsuz bir -yani çünkü biz sorunu yaşıyoruz ya- eğitim hayatı çıkar. Yani biz sosyalleşemediğimiz için, eğitim hayatında kısıtlandığımız için zaten birçoğumuz okula da gidemiyor. Yani ben mesela şöyle bir örnek de gördüm: Okula gidiyor geliyor ama sırf öğretmenlerinin baskısı, öğretmenlerinin ona uygun yöntemi bulamaması nedeniyle -çünkü herkesin öğrenme yöntemi farklıdır- bir süre sonra okuldan ayrılan birçok insan var. Bu noktada birtakım -teknoloji geliştiren- teknolojik formlar geliştirilerek yapılabilir bu tür durumlar.

Bir de 18’inci madde benim için çok önemli raporda. Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler sınıfta diğer öğrencilerle birlikte eğitim alıyorlar, bu çok güzel bir şey, güzel bir örnek ama burada temel mesele aldığı eğitimin verimli olmaması. Bu noktada da mesela Gökkuşağında şöyle bir şey vardır: Destek eğitim odaları vardır. İşte, belli zamanlarda destek eğitim odalarında eğitim alırlar, daha sonra tekrar sınıflarına gelince o eğitimlerine devam ederler. Yani mesela altı saatlik bir zaman diliminde iki saatini destek eğitim odasında eğitimi daha verimli hâle getirmek için... İşte, matematikte eksik olduğu bir yeri diğer öğretmeniyle baş başa yaptığı zaman daha iyi anlar. Böyle bir şey olması gerekiyor ya da gölge öğretmen çok önemli bence sınıflarda çünkü ben gölge öğretmenle de eğitim aldım. Gölge öğretmen benim çok önemli bir destekçim oldu ilkokulda çünkü ben okula başlarken 12 yaşında, okuma yazmayı bile bilmiyordum ve gölge öğretmenle, destek eğitim odasıyla bunları yapabildik. Her okulda destek eğitim odalarının olması ya da gölge öğretmenlerin görevlendirilmesi gerekiyor. Yani ama bu görevlendirilen öğretmenler de kesinlikle -yani engelli eğiticinin- eğitimli olmalıdır. Engelli haklarıyla ilgili, engellilerle ilgili, engelli öğrencilerle ilgili eğitim almalıdır çünkü aksi takdirde, o durumu yapmadığımızda otizmlili bir bireye, bir öğrencisine şiddet uygulayan öğretmenler de olabiliyor, başka kavramlar da ortaya çıkabiliyor. Bu da benim için çok önemli.

Rehberlik araştırma merkezlerinde ergoterapi uzmanlarının görevlendirilmesi: Rehberlik araştırma merkezlerine biz gidiyoruz, rapor yeniliyoruz, bir saatlik bir değerlendirmeyle öğrenci nasıl değerlendirilir ben bunu düşünüyorum. Bu durumun olmaması için ergoterapi uzmanlarının öğrenciyi bir-iki günlük ya da bir haftalık bir zaman diliminde evinde, sosyal yaşamında, okulunda, her yerde kısacası değerlendirmesi gerektiğini ve bir değerlendirme raporuyla ilgili RAM’deki ilgili birime ileterek daha sağlıklı bir eğitsel değerlendirme raporunu ortaya çıkarması gerekiyor diye düşünüyorum.

İşitme engelli bireylerin eğitimiyle ilgili olarak birçok sorun yaşanıyor çünkü benim işitme engelli arkadaşlarım da vardı. Yani öğretmenle veya bizlerle çok iyi iletişim kuramama durumları olduğu için hâliyle derslerinde verimlilik alamıyorlar. Bu durumun yaşanmaması içinse sesli teknolojik sistemler var, bunlar devreye girebilir yani kişi aynı anda kör ya da sağır bile Braille alfabesi ve o sesli sistem birbirine adapte edilerek öğretmen ve öğrenci ve diğer öğretmen ve öğrenci arasındaki özelliklerle diğer öğrenciler için de geçerli- arasındaki iletişimi sağlayabilecek durumdadır. Bu noktada da bir şeyin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle serebral palsi ve diğer fiziksel engel durumları için geçerli bu.

Bir diğer husus ise bizlerin beden eğitimi dersine katılamaması durumudur. Yani ben sekiz yıl okudum, sekiz yıl boyunca -okumaya devam ediyorum şu anda üniversitede- beden eğitimi dersine katılamadım. Mayıs 2015'te Hacettepe Üniversitesi ergoterapi bölümü öğrencilerinin bir projesi vardı -test tarzında bir şeydi galiba, tam hatırlamıyorum ama- geldiler ve bizim okulu ziyaret ettiler, beden eğitimi dersine neden katılmadığımı sordular. Ben de gerekli materyallerin olmamasından kaynaklı olduğunu düşündüğümü belirttim. Daha sonra, çok basit bir örnekle "sandalye yogası" dediğimiz, aslında çok basit bir şey; sıraları aşağıya indirdiler bizim öğrenci arkadaşlarımız ve birlikte sandalye yogası yaptık, aslında orada hep birlikte beden eğitimi dersine katılabildik. Buradaysa önerim: Beden eğitimi öğretmenlerinin bu alanda eğitim alması yani engelli bireylerin beden eğitimi ve spor dersine katılımına yönelik neler olduğunu araştırması, daha doğrusu derslerine girmesi gerektiğini düşünüyorum ve bu durumda öğrenciler hep birlikte -kaynaştırma diyoruz ki beden eğitiminde aslında kaynaşmıyoruz, ayrıştırıyoruz- kaynaştırmadan nasıl nasipleneceğiz, onu araştırmak gerekiyor diye düşünüyorum.

25'inci maddeyse eğitimde farkındalığın artırılması. Yine o "Eğitimde Engel Yok" dediğim web sitesi ya da uygulamayla ilgili ama burada sadece engellilerin sosyal yaşamına ya da eğitim hayatına dair bir şey yok. Bütün dezavantajlı grupların yaşadığı problemler, durumlar, bunlarla ilgili "Hayat farklılıklarla güzel" adında bir dersin olması ve bu dersin bir saatlik zorunlu ders hâline getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, kişi engellidir, artı kadındır, bu çoklu ayrımcılıktır; onun yaşadığı daha fazla dezavantaj durumları var okullarda. Bunun olmaması için ben ayrı bir ders kitabının ortaya çıkması gerektiğini düşünüyorum. Bunu Yusuf Tekin'e sunduğumda şöyle diyor: "Bizim bütün ders kitaplarımızda engellilikle ilgili kazanımlarımız çok var." Evet, engellilikle ilgili kazanımlarınız ders kitaplarını incelediğimizde var ama yeterli değil diye düşünüyorum ve sadece engellilik değil, bütün dezavantajlılık durumlarını içeren bir ders kitabının hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Az kaldı, çok özür diliyorum, çok sıktım biliyorum ama.

BAŞKAN – Yok, yok.

Buyurun.

MUHAMMED METİN – Bir diğer önemli husus ise şu: Taşıma yoluyla eğitim hayatına ulaşmak sadece özel eğitim alan öğrenciler için geçerlidir, kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için geçerli değildir. Ben bunu kendim de yaşadım. Kaynaştırma öğrencisi için muhtemelen şöyle düşünülüyordur bence: Kaynaştırma öğrencileri kendi ihtiyaçlarını daha iyi bir şekilde karşılayabildikleri için yani fiziksel anlamda ya da daha farklı bir şekilde, yaşamlarını daha iyi şekilde idame ettirdikleri için taşınmalı eğitimden ücretsiz yararlanamamaktadır. Sadece özel eğitim alan ve özel alt sınıflarda eğitim gören öğrenciler budan yararlanabiliyorlar ama kaynaştırma öğrencileri eğer ki gerçekten fiziki anlamda, yakınında iyi bir okul bulabilseydi zaten uzaktaki bir okulu tercih etmezdi. Yani ben kaynaştırma öğrencisiyim ama -dediğim gibi- eğitim hayatımda hep ilçemden bayağı uzak bir yerlerde okumak durumunda kaldım. Özel eğitim öğrencisi için bu niye geçerli, ben onu da anlayamıyorum. Sadece şuradaki önemli husus, her ikisinin birleştirilmesi gerekiyor. Yani özel eğitim öğrencileri için var olan hizmetin kaynaştırma öğrencilerini de kapsayacak şekilde hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sağlık kısmına geldiğimizde engelli sağlık kurulu raporlama sisteminde şöyle bir durum söz konusu: Altı yedi aylık bir sağlık kurulu raporu alma sürecine giriyoruz biz yani özel hastane ya da üniversite hastanesi olmazsa -onları bilmiyorum çünkü- normal bir eğitim ve araştırma hastanesine gittiğimizde, böyle bir şey yaptığımızda bu kararı bekliyoruz. Ama önemli olan husus şu: Sağlık kurulu raporunda kişinin baskın engelini var olması. Örneğin, bir kişi serebral palsiliyle yani fiziklen yaşadığı bir problem varsa bu ortopedik engellidir, fizik tedavi ona daha fazla yüzdellik dilimi verir, ona

göre onu değerlendirir. Burada gözden kaçırılan şey şu: Mesela, serebral palsili bir bireyin nörojenik mesane problemi olduğu ya da serebral palsili bireyin aynı zamanda zihinsel engel durumunun değerlendirilmemesi gibi durumlar. Yani raporlama sisteminde bütünleştirici bir değerlendirme söz konusu değil. Multidisipliner bir değerlendirmeyle daha sağlıklı bir raporlama sistemi geliştirilebilir diye düşünüyorum.

Ben çok anlatamıyorum heyecanlı olduğum için.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Gayet güzel anlatıyorsun.

MUHAMMED METİN – Onun dışında ise yüzdelik dilimlerde de “evet, hayır” ibarelerinde büyük bir sorun var diye düşünüyorum. Örneğin, yüzde 80 engelli raporu olan birisi “Hayır” ibaresi alıyor ama yüzde 55 oranında engelli raporu olan birisi “Evet” ibaresi alabiliyor. Yani “Ağır engellidir: Evet.” “Ağır engellidir: Hayır.” Bir kere “evet, hayır” ibarelerinin kaldırılması gerektiğini düşünüyorum çünkü zaten durum olarak belli olan bir şeyi neden biz raporlarda kanıtlamaya çalışıyoruz, onu da anlayamıyorum Yüzdelik dilimlerdeki eşitsizliklerin kaldırılması ve “evet, hayır” ibarelerine göre rapor verilmemesi; onun dışında aile gelirine bakılmaksızın engelli sağlık kurulu raporunun verilmesi gerektiğini ve bütün haklardan yararlanması gerektiğini düşünüyorum engellinin.

Ben bu yıl üniversite sınavından sonra ÖSYM’yle üniversite arayışlarına girdiğim zaman şöyle bir şeyi fark ettim, Aile Bakanlığındaki yetkililer diyor ki: “Eğer sen burs alırsan -yani diyelim ki bir kurumdan burs aldın ya da KYK’dan burs aldın- direkt o aile gelirine girdiği için, aile gelirinin kapsamı içerisinde olduğu için raporun tekrar değerlendirmeye alınacaktır yani rapor değerlendirilecektir ilgili vakıf tarafından. Ondan sonra uygun olup olmadığı tekrar belirtilecektir.” Diyelim ki o, aile gelirinin içine girdi ve aile gelirini aştı bu durum, aile gelirini aştığı anda rapor kesilmek mi durumunda, ben onu anlamaya çalışıyorum, o da çok doğru bir şey değil diye düşünüyorum.

Son 4 önemli husus kaldı zannedersem.

Bir diğer önemli husus ise rehabilitasyon ve özel eğitim konusuyla ilgili. Bunu benim okumam gerekiyor. Bütün özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri dâhil olmamakla beraber, bu tür kurumlarda genel hizmet programları, fizyoterapi, özel eğitim -yani özel eğitimin içerisinde bireysel ve grup eğitimi- ve nadiren de duyu bütünleme diye biliyorum ben. Ancak bu programlar tek başına, engelli bir bireyin gelişimi için yeterli değil. Türkiye’de var olan ve açılacak olan özel eğitim ve rehabilitasyon kurumlarında fizyoterapiyle birlikte ergoterapi, hidroterapi, hipoterapi, nörogelişimsel terapi -zaten fizik terapi içerisinde oluyor, onu öyle biliyorum- dil ve konuşma bozuklukları, yutma bozuklukları, duyu bütünleme, çocuk gelişim ve özel eğitim gibi programların olması yani bireyin gelişimi multidisipliner bir programla sağlanmalıdır. Çünkü özel eğitimin bir diğer önemli görevi ise kişinin yaşama katılımını en yüksek seviyede sağlamaktır diye biliyorum ben. Tabii, burada daha uzman ve tecrübeli hocalarım var, onlar daha iyi biliyorlar ama. Özel eğitim kurumlarında bu hizmet programlarının olması gerektiğini ve ötesinde de özel eğitim kurumlarının erişilebilirliğinin derhâl denetlenmesi gerektiğini ve uygun olup olmadığı noktasında araştırma yapılması, onun dışında eğer uygun değilse gerekli tedbirlerin alınması gerektiğine dair uyarıların olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü benim gittiğim özel eğitim kurumu dahi engelli birey için erişilebilir değil. Bu, önemli bir husus diye düşünüyorum.

Bu Komisyon aslında benim tam konumun içinde olan bir Komisyon. Ben henüz bu Komisyon kurulmadan önce -çünkü bu 2016’ya ait bir rapor- şöyle bir düşünmüştüm: Bizim temel olarak yaşadığımız sorunların bir Meclis komisyonu tarafından değerlendirilmesi gerektiğini düşündüm ama bunun içinde eğitim, sağlık ve bütün hakların değerlendirilmesi ve hak alanlarında yaşanan sorunların değerlendirilmesiyle birlikte çözüm önerilerinin tespit edilmesi gerektiğini düşündüm. Bu, otizm ve Down sendromu ve diğer gelişimsel bozuklukları kapsayan bir Komisyon ama ben genel bir komisyon

isteyip bütün engelli bireylerin ayrı ayrı ele alınarak yaşadığı problemlerin çözülmesi gerektiğini savundum bir önerimde. Başka bir şeyde ise yani 2018 seçimlerinde seyyar sandık uygulaması ortaya çıktı, kısmi olarak katıldığım ve doğru bulduğum bir şey ama burada temel olarak böyle bir şey var; yatalak hasta olan engelli bireylere yönelik bir hizmet olduğunu biliyorum. Bunun yerine, mesela, bir mobil uygulama geliştirilerek engelli bireyler için değil, bütün insanlar için -ben bilmiyorum, saçma mı gelecek ama- oy kullanmanın kolay olması için mobil uygulama geliştirilerek istediği partiye, istediği siyasi kişiye oy vermesiyle ilgili bir şey geliştirilirse daha rahat olmaz mı diye düşündüm.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim, davetleriniz için tekrardan size ve sayın vekilime çok teşekkür ederim.

Sabrınızdan dolayı gerçekten çok sağ olun.

BAŞKAN – Şimdi biraz soru soracağız, önce ben sorayım.

Nerede oturuyorsun?

MUHAMMED METİN – Keçiören’de oturuyorum.

BAŞKAN – İlk defa katıldın bu toplantıya.

MUHAMMED METİN – Evet, ilk defa.

BAŞKAN – Daha önce izleyici olarak gelmedin.

MUHAMMED METİN – Yok, hiç gelmedim.

BAŞKAN - Şimdi biz Muhammed’i buraya davet edelim yani uzman olarak alabiliriz, biraz geçti vaktimiz ama. Bizim uzmanlarla olan çalışmalara katılsın. Doğru mu, arkadaşlar ne diyorsunuz? Diğer milletvekillerimiz adına 3 kişi kaldık. Uygun mu?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Uygun Başkanım.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Tabii, olur.

BAŞKAN – Muhammed’e ihtiyaç olduğunu düşünüyorum ben. Yani aklımda da hep geçiyordu, bir aile olsa uzmanlarımızın içinde diyordum. Muhammed hem aile hem de birey. Bir kere, çok zeki; onu söyleyeyim yani süper düzeyde bir zeki, çok çalışkan. Ondan sonra, moral motivasyonu bence çok yüksek, öz güveni çok fazla. Bizim ihtiyacımız var size. Gelebilerseniz gelişinizde büyük problem olursa arkadaşlarımız size yardımcı olur. Mesut Bey hemen çıkışta sizinle irtibat kursun. Tabii, o kitabı yayınlamayınca belki vermek istemezsiniz, doğru bir şeydir, o sizin hakkınız ama içindeki bilgilerden usulüne uygun bir şekilde biz yayınlayalım, biz alalım.

MUHAMMED METİN – Kitap olarak değil de benim bu öneri raporum zaten o kitabın içerisinde yani bütün öneriler var orada.

BAŞKAN – Bazı şeyleri ilk defa duyulsun diye saklayabilirsiniz, olabilir.

MUHAMMED METİN – Ben bütün maddeleri içeren uygun bir öneri raporu hazırlayıp bir dahaki gelişimde getireyim.

BAŞKAN – Tamam. Bir daha gelişiniz değil, her hafta geliyorsunuz. Ulaşımınızda bir sıkıntı olursa biz yardımcı olacağız.

MUHAMMED METİN – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Her zaman buraya mutlaka gelin.

Ayrıca, bizim arkadaşlarımız size haber verecekler, rapor yazım çalışmalarımız oluyor bizim. Onun saatlerini de bildirelim, bir kere, Muhammed’in katılmasını sağlayalım.

4-Özel gereksinimli bireyler ve ailelerin dinlenmesine ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Öncelikle, öbür ailelere de tabii çok teşekkür ediyoruz. Jale Hanım bize sunumunu çok güzel yaptı, önerileri çok güzel ve inşallah, onların çoğunu değerlendireceğiz. Siz de arzu ederseniz istediğiniz zaman buraya, Komisyon çalışmalarına gelebilirsiniz; Fatma Hanım, siz de aynı şekilde katılabilirsiniz, çok güzel şeyler söylediniz. Siz tabii hem teyze olarak çok katkıda bulunuyorsunuz, çok önemli. Çok teşekkür ediyorum. Ben not aldım bazı şeyleri ve çok güzel, uygulanabilir şeyler söyledi.

Bir de biz uzmanlarımızda dün yaptığımız toplantıda şöyle bir şey kararlaştırmıştık: Bakanlık bakanlık hazırlayalım demiştik. Muhammed'in şeyi de ona uygun oldu. Yani her Bakanlığın yapacaklarını, yapması gerekenleri, tavsiyelerimizi biz hazırlayalım. Çok güzel bir şey oldu.

Şimdi arkadaşlarımızın sorularını cevaplandıracağız. Burada 3 aile var. 3 aileye ve bireye soru sorabiliriz.

Çetin Bey, buyurun.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim.

Güzel bir sunumdu gerçekten.

Dikkat ederseniz, TÜİK'in verilerinden bahsederken kardeşimiz, 2002'nin verilerinden bahsetti engellilerde yani dedi ki: "2002'de yapılan çalışmaya göre 10-12 milyon engelli var." Merak ettiğim şu: 2020 yılına giriyoruz, arada on sekiz yıl var. Bu arada Türkiye'de engellilerle ilgili hiç istatistiki çalışma yapılmadı mı? Ki ivedilikle yapılması gereken şeylerden biri bence bu. Türkiye'deki bu haritayı çıkaracaksınız ve ona göre de siz hizmetinizi sunacaksınız. Bu konuyu gerçekten merak ediyorum. Yani biz hâlâ 2002'deki engelli oranlarını konuşuyoruz, rakamlarını; ona göre, 10 milyon, nüfusa oranlarsak 12 milyon engelli var diye.

Uzaktan eğitimi mutlaka çözmesi gerekiyor ülkenin. Kredi usulüyle yapıldı ve yanılmıyorsa 193 krediyi tamamlarsa lise mezunu olabiliyor. Yani bu oran düşürülebilir; 50 olabilir, 53 olabilir, 60 olabilir ya da sorulan sorularda adaletli olması gerekir. Yani engelliye normal gelişen bir bireyle aynı soruların sorulmaması gerekir. Bunların ivedilikle çalışılması gerektiğini düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum, gerçekten çok değerli bilgiler verdiniz, bundan sonra da katkı sunacaksınız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Radiye Hanım, buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ben de çok teşekkür ediyorum.

Toplantının başını kaçırdım, kaçırdığıma da üzülüyorum. Annemin bir rahatsızlığı sebebiyle hastanede işlerimiz uzadı ama ikinci bölümde, gerçekten, Jale Hanım –yine başını kaçırdım ama- herhâlde akademi ya da eğitim alanında üstün ki çok güzel bir sunumdu, hem çözüm önerileri hem ifade edişiniz hem çabanız takdire değer. Başkanımıza katılıyorum, bir teyzenin –anne yarisıdır teyze- bu kadar, çok yakından sahiplenmesi, eşinizin de bu konuda aynı düşüncede olduğunu gösteriyor malum süreçler. Ben kutluyorum.

Her iki aileyi de Muhammed'i de hayranlıkla izledik gerçekten. İstersek her şeyi yapabileceğimizin bize kanıtı bunlar aslında, apaçık önümüzde duruyor. Hepimiz aslında kendimize birer ikiye sorup kendimizi "check" edeceğimiz süreçleri yaşıyoruz, şahsen ben bu Komisyonunda yaşadığım kadarıyla.

Başkanımın ifade ettiği gibi, katkılarınızın Komisyonumuz için çok önemli olduğunu düşünüyorum. O anlamda da beraber çalışacağız, öyle gözüküyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Fatma Hanım'ın söylediği, çocukta aynı zamanda obezite var. Obezite, dünyanın en ciddi sorunu, onu da söyleyeyim hatta birisi yazmış “Savaşlarda ölüm azaldı, obezite de çoğaldı.” diye. Böyle bir şey var yani. Obezite, savaşta ölenlerin sayısını falan geçmiş dünyada. Bu hâle geldik biz. Şimdi, engelli bir çocuk aynı zamanda obez. Bizim Bahadır'ın okulunda, sadece o değil, bayağı kilolu çocuklar var. Bunlar tabii ciddi sorun.

Bir de Kuşadası'nda bir kampa gitmiştik. Çocukların bulgur pilavını çok sevdiklerini gördüm ben orada. Bizim Bahadır da bulgur pilavından biraz hoşlanıyor. Hatta ikincisini verdiler birisine orada, dedim “Vermeyin.” falan. Bu tür şeyler kilo yapıyor, pilav, bulgur. Yani sorunumuz aslında çok.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Pirinç kadar yapmaz.

BAŞKAN – Yani bunların hepsi ciddi bir sorun.

Bu arada, Gonca Hanım yeni geldi. Dünkü toplantıda da sizin mazeretiniz vardı, gelememiştiniz. Bizim ayın 28'inde Konya'ya gitme gibi... Yani cuma değil bu sefer, pazartesi yalnız. Şimdi herkes bir bakmaya başladı, mazeretler... Ertesi gün de Cumhuriyet Bayramı mı? Biz onu hiç düşünmedik. Biz Radiye Hanım ile arkadaşlarımızla bir daha gözden geçirelim programı. Biz de program sıkıntısı çekiyoruz. 29'u olursa olmaz o. Onu bir daha düşünelim biz.

Biraz önce bahsettim, Kırşehir'de toplantımızda Vali Bey'i, Belediye Başkanını da ziyaret ettik, herkes katıldı. İl Belediye Başkanını ziyaret ettik, ilçeler de katıldılar, kaymakamlar katıldı. Farkındalık olayını güzel bir şekilde yaptık. Hatta Vali Bey dedi ki: “Bu kaymakamlara bir hizmet içi eğitim verelim de bu sunumları orada yapalım.” Türkiye çapında yani. Aynı şekilde, Belediyeler Birliği olayını... Gerekirse uygun bir zamanda belediyelerin toplantısını yapalım, İçişleri Bakanıyla da Çevre Bakanıyla da görüşürüz yani belediyelere de bir anlatalım bunu. Bu Komisyonun belki de en önemli fonksiyonu o olabilir.

Gonca Hanım yarım saatlik bir sunum yaptı, dediler: “Bize verecek misiniz bu sunumdan?” “Tabii ki.” dedik. Oradakiler hiç duymamışlar, herkes şaşkınlıkla izledi. İnşallah, bunu Konya'da yaptığımızı düşünürsek, Manisa'da, Bursa'da, İstanbul'da, Kocaeli'de -Çetin Bey bize bir Kayseri yüklüyor- Kayseri'de, Antalya'da... Zamanımız nasıl olacak bilmiorum ama bunları bir şekilde yapacağız artık, ziyaret edeceğiz.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Komisyon bitse de gideriz Başkanım.

BAŞKAN – Belki de en önemli şey, bu farkındalık olayı. Aynı şekilde, oralarda da belediye başkanlarını ve kaymakamları da çağırmayı düşünüyoruz tüm toplantılara.

Gonca Hanım'ın sunumu çok mükemmeldi. Arkada uzman arkadaşlarımızla siz bir arada izleyin, geliştirilmesi gereken yerler varsa veya önerileriniz varsa ekleyin. O sunumumuz bir kere, artık, mükemmel bir hâle gelsin. Zaten mükemmel, Gonca Hanım, tebrik ediyoruz ama çok kısa bir zamanda hazırladı. Ben de hatta merak ediyordum güzel bir şey olacak mı diye. Çünkü bizim orada Komisyon olarak böyle bir sunumumuz çok önemliydi. Oradan başımız dik ayrıldık hatta bize sonradan da teşekkürler geliyor “Bu çok önemli bir şey oldu. Kırşehir'de ilk defa böyle önemli bir toplantı yapıldı.” dediler. Bu da bizim mutlu etti.

Başka sorumuz var mı, uzmanlarımızın sorusu?

Buyurun.

İŞKUR İSTİHDAM UZMANI EKREM KAYACI – Teşekkürler Başkanım.

Ben hem Jale Hanım'a hem Fatma Hanım'a hem de Muhammed Bey'e çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bir engelli olarak, engelli aileleri, engelli yakınları olarak asıl sorunu, sıkıntıyı çekenlerin sorunlarını dile getirmeleri, çözüm önerilerini de dile getirmeleri burada çok önemli oldu, bizlere bu anlamda çok ışık tuttu diyebilirim. Muhammed Bey ayrıca istihdamla ilgili olarak da önerileri yapabilirse seviniriz diye belirtmek isterim.

MUHAMMED METİN – Teşekkür ederim.

Bu raporda belirtmedim, zaman kısıtlılığı vardı, aslında onunla ilgili de önerilerimiz var. Ben onu bir dahaki raporda getirmiş olacağım.

İŞKUR İSTİHDAM UZMANI EKREM KAYACI – İnşallah.

Burada ayrıca şunu belirtmek isterim: Engellilerin ve engelli ailelerin yaşadığı sorunların son aşamasında yer alan bir konu istihdam konusu; öncelikle sağlık, eğitim, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın diğer hizmetleri ön planda geliyor. 2002 araştırması verilerine göre engellilerin sadece yüzde 20'si çalışma hayatına katılabiliyor, yüzde 80'i maalesef, çalışma hayatından uzak kalıyor. Bu anlamda, engelliler memur olabiliyorlar, kamuda işçi olabiliyorlar, özel sektörde çalışabiliyorlar, kendi işlerini kurabiliyorlar, yeni yeni gelişen çeşitli istihdam modelleri, yöntemleri var; korumalı iş yerlerinde istihdam edilebiliyorlar ve İŞKUR'un bu anlamda son bir iki yıldır üzerinde yoğun bir şekilde çalışmaya başladığı destekli istihdam modeli olarak engelli iş koçluğu hizmetleriyle de istihdam süreçlerine daha etkin ve verimli bir şekilde katılması yönünde gayretlerimiz var açıkçası. Ama bunlar yeterli mi? Tabii ki yeterli değil. Burada engellilerin yaşamış olduğu tüm sorunların bir koordinasyon içerisinde multidisipliner bir anlayışla çözülmesi gerekiyor. Zaman zaman kurumlarımız arasında, bakanlıklarımız arasında koordinasyon problemleri yaşanabiliyor. Bu anlamda, bu Komisyonun da yaşanan bu koordinasyon sorununa ciddi tavsiyeler, öneriler getireceğini düşünüyorum. Engellilerimizi de verimli bir şekilde çalışma hayatına, iş gücü piyasasına katma yönünde gayretlerimizi gösteriyoruz. Özellikle Komisyonumuzun hedef grubunda yer alan engel grupları için daha pozitif ayrımcılıklar uygulanması gerektiğini düşünüyorum.

Sunumları için de ben tekrar kendilerine teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Şimdi aklıma geldi, Muhammed'in sunumunu dinlerken orada evrensel ilkeler tasarımı mıydı?

MUHAMMED METİN – Evrensel tasarım ilkeleri.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – “Evrensel tasarım ilkeleri verilmelidir mimarlık ve mühendislik fakültelerimizde.” dediniz, sonra hocamız erişilebilirlikle ilgili söyledi, iki ayrı konu mu, ben kaçırdım onu?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Aynı konu.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Aynı konu, aslında o dersler veriliyor.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Mimarlık bölümlerinde 2000 yılından itibaren veriliyor. Bununla ilgili uygulamalar da var, bu tür uygulamalar olduğunu biliyorum. Özellikle 1'inci sınıf pratiği içerisinde hem temel tasarım stüdyoları içerisinde hem de yapı dersleri içerisinde bu tür eğitimler veriliyor. Bunlara ilişkin olarak da mutlaka proje üretmek zorundalar. Nereden biliyorum? Bir, bu tarz yerlere davetli öğretim üyesi olarak gidip jüri olarak katıldığım için. İkincisi de eşim TOBB Üniversitesi Mimarlık Bölümünde 1'inci sınıf derslerini veriyor. Temel tasarım stüdyosunu

yönettiği için biliyorum. Aynı zamanda Mimarlar Odasının da bu konuyla ilgili aktif çalışmaları var ve yasalaştırılmış bir şey bu, sadece şeye özgü değil, tüm Türkiye’de bu tür dersler var ve veriliyor da ama “Ne derece hayata aktarılıyor?” dersiniz, orada yine koordinasyonla ilgili olan kısımların ciddi olarak desteklenmesi gerekiyor.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – O zaman Muhammed o maddeyi biraz revize edecek, öyle gözüküyor.

BAŞKAN – Revize edip uzmanlarımızla beraber çalışır.

MUHAMMED METİN – Onun farkına vardım ve iyi oldu.

BAŞKAN – Uzmanlarımızla beraber çalışacaksınız Muhammedçiğim sen, bu senin şeylerin çok önemli, iyi oldu. sadece sizin için değil bizim için daha iyi oldu, bu bir. Tabii, bizde aslında her şey var. Örneğin, bakın şu anda bir sıkıntı çekiyoruz, geçen Çevre Bakanımıza da gittik: Yapı denetim firmaları var yani çok önemli bir şey bu yani dünyada uygulanan bir olay ama bazı aksaklıklar var, “Onu nasıl düzeltiriz?”e geldik yani. Önemli olan, zamanında düzeltilmesi. Yani her şey var aslında ama uygulama alanında demek ki aksaklıklarımız olabiliyor.

Şu anda, arkadaşlar son söz olarak Uzman Psikolog Danışman Hilal Odabaş bir söz istiyor.

Buyurun.

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK REHBERLİK UZMANI HİLAL ODABAŞ – Saygıdeğer vekillerim, değerli akademisyen arkadaşlarım, sevgili aileler; uzun yıllar hastane müdür yardımcılığı yaptım Sağlık Bakanlığında, şu an araştırmacıyım. Engelliler ve özel eğitim konusunda bilirkişilik yapıyorum Ankara Adliyesinde. Bir görme engelli annenin çocuğuyum. Profesyonelim -psikolojik danışmanlık masteri- çocuk gelişiminde; özellikle Asperger, otizm alanında doktora çalışmalarım devam etmekte.

Ben daha çok olayın ergoterapi, duyu bütünleme terapisi, aile yaklaşımları, ailelerin tükenmişlikle baş etme -özellikle tez konum tükenmişlik- gibi terapi boyutundayım ve bununla ilgili aktivist olarak gönüllü çalışmalar yapıyorum. Çalıştığım hastanede hastane müdür yardımcısı olduğum dönemde psikolojik danışmanlık tekrar okudum ve hastalara yönelik gönüllülük bilgilendirmelere ihtiyaç duydum yani sistemin dışında da bilgilendirmelere ihtiyaç duyduğumu fark ederek onları yaptım. Şu anda da birtakım projelerde Türkiye’nin her yerinden “dezavantajlı” denilen -tırnak içinde söylüyorum, sevmiyorum ama- işte madde bağımlılığından kurtulmuş gençler, özel eğitim gerektiren çocukların aileleri gibi değişik gruplara gönüllü eğitimler vermekteyim. Daha önce Çetin Bey’le birlikte birkaç toplantıya katıldım, bu arada annemle ilgili birtakım sıkıntılar vardı o yüzden katılamadım ama sağ olsun Mesut Bey’e dün geldim, “Ne yapabilirim?” dedim. Beni buraya davet ettiğiniz, kabul ettiğiniz ve bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Benim eğer vakit uygun olursa ergoterapi, duyu bütünleme terapisi yani saygıdeğer akademisyenlerin de izniyle sunumlarım olabilir ileride veya ailelere yönelik ya da tükenmişlik sendromu, artık ne varsa -haddimi bilerek- paylaşmak isterim.

BAŞKAN – Tamam, siz hazır olduğunuz zaman haber verin, sizi dinleyelim.

Çok da uzatmayalım, belki çalışmalarımızın bazılarını o gittiğimiz illerde yapacağız çünkü vaktimiz çok olmadığı için. Belki buradaki toplantılarda biz sona geliyoruz, illerde yapabileceğiz, oraya da gelebilirsiniz.

Çok teşekkür ederiz, sizden faydalanmak isteriz.

Evet, değerli arkadaşlarım hepinize çok teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum. İnşallah, hayırlı uğurlu olur.

Kapanma Saati: 14.24